

lographum ipsum subjecimus, eodem undecimo Aculo scriptæ.

Habet quælibet missa tres tantum orationes; una quæ dicitur *Collecta*, altera quæ vocatur *sesta*, postrema quæ *postcommunione* appellatur. Ilectarium, quibus in missa utimur, primum aurem fuisse Gelasium norunt omnes rerum ecclesiasticarum scriptores, et antiqua monumenta evinunt, ut scribit Franciscus Pagius in Breviario manorum pontificum sub Gelasio (num. 13). Non hemus hic neque introitum, neque gradualia, nec epistolas, nec evangelia, non denique offerria et versiculos post communionem. Quamobrem spicari non immerito possum hunc sacramentarium librum missis duntaxat inserviisse sollempnibus, in quibus celebrans olim recitabat tres illas et prostantes orationes, prefationem et canonem, reliqua ministri cantabant. Duos siquidem sacramentarios libros ecclesias in missæ sacrificio olim surpassæ dicendum; alterum plenarium dictum, nem Leo IV tenendum esse præcepit in qualibet ecclesia (hom. 13, *De cura pastorali*): *Missale plenarium*, inquit, et *lectionarium*, et *antiphonarium* naqueque ecclesia habeat; et forte illud est missale plenarium, quo nunc sacerdotes utuntur ad privatis missas celebrandas, plenarium ideo appellatum, via quidquid in lectionariis et antiphonariis libris eorsim continetur, collectum ibi est, et plene reperitur; et alterum ejusdem generis cum nostro, pro sollempnibus tantum missis assignatum, ultra quem etiam lectionarium, in quo epistolæ et evangelia, et antiphonarium, ubi introitus, gradualia, offertoria et versiculi post communionem continerentur, essent comparanda.

Ut autem hujus vetusti moris veritas magis clarescat, memoria repetendum est, sanctum Gregorium Magnum ex his psalmis, quos Cælestinus papa alternatim ante missam cantandos decreverat, aliquos selegisse versiculos pro introitu et responsoriis, alios pro offertorio et communione, aliosque in unum concessisse librum, quem antiphonarium nuncupavit, Gregorianum propterea di-

ctum, et a piæ memoriæ cardinali Thomasio typis vulgatum. Quia vero nonnullæ ex illis antiphonis, quæ post epistolam dicuntur, in eminentiori loco cantari solebant, ad quem per gradus cantores ascendebant, vocatæ sunt gradualæ, ut sentit cardinalis Bona (lib. II, cap. 3, n. 4) contra quosdam, qui censent sic appellatos a gradibus altaris.

Olim pariter tam epistolæ, quam evangelia cantabantur semper in ambone seu pulpito, et evangelia quidem altiori loco, epistola inferiori ex præscripto Romani ordinis. Libri vero, ubi epistolæ et evangelia continebantur, lectionaria sunt appellati, quorum unum titulo *comitis* jussu Damasi compaginavit Hieronymus.

Lectionaria alio nomine passionaria vocabantur, in quibus acta etiam sanctorum et eorum martyris erant scripta. Libri in quibus exaratæ erant epistolæ canonicæ, epistolaria dicebantur; ex iis unum Desiderius abbas Casinensis, inde summus pontifex Victor III, ornatum voluit *gemmis tabellis, argentea una, aurea altera*, ut in Chronico Casinensi legitur (lib. III, cap. 3). Erat et liber evangeliorum evangeliarium vocatum, erga quem is fuit apud fideles cultus et honor, ut testibus Baronio et Bona, quoties generalia concilia habebantur, sub regali solio in medio Patrum assessorum poneretur.

Reliquæ preces, quæ in missæ sacrificio dicuntur, et hic desiderantur, velut *Kyrie eleison, Gloria in excelsis, Symbolum apostolicum*, aliæque orationes ante canonem et ante communionem, scriptæ forte erant in illis tabellis, quæ juxta morem hodiernum in altari sunt positæ ante oculos celebrantis, quasque legunt episcopi, aliique episcopalia jura habentes legit modo ex libro, quem vulgo canonem vocant.

Tandem animadverto missalem hunc librum in pluribus convenire cum sacramentario sancti Gregorii quamvis frequentes varietates observentur C juxta undecimi sæculi usum. Quicquid vero notum dignum in missali reperi, suis infra locis breviter appono.

VETUS SACRAMENTARIUM

Nunc primum editum.

In Dei nomine. Amen. Hæc est copia publica cujusdam perantiqui Missalis charta membranacea manuscripti paginarum centum viginti sex, longitudinis unciarum tredecim, latitudinis novem cum dimidio, cooperiti in fronte et in suis fibulis ex serico gausapine viridis coloris cum tegumentis ex laminis argenteis auro linitis et concinne relevatis cum quibusdam parvulis imaginibus figuræ orbiculatæ hinc inde dispositis, circum quas quidam Græci characteres apparent, in quorum medio conspiciuntur quædam aliæ imagines ex ebore pariter relevatæ et sculptæ, ebene circumductæ prout apparent delineatæ in sequenti et altero folio appposito, in principio et in fine præsentis copię, in interiori vero tegumentorum parte ex tela serica omnino integra cooperitis coloris pariter viridis, tenoris sequentis videlicet.

(1) IN FESTIVITATE SANCTI STEPHANI PROTOMARTYRIS. D

✠ Æterne Deus. Beati Stephani Levitæ simul et

martyris natalitia recolentes, quod fidei, quod sacræ militiæ, quod dispensationis et castitatis egre-

(1) Harum trium præfationum in hac priori Appendice scriptarum mentio fit in nis. Consuetudinibus Sancti Germani a Pratis, sub quarum fine hæc leguntur apud Martene (*De antiq. monach. rit.* lib. II, cap. 4, n. 29): « Sequitur videre, quando dicatur præfatio in vigilia Natalis Domini, in die ad tres missas, in Natali sancti Stephani, sancti Joannis evangelistæ, nec non sanctorum Innocentium. »

Nostra pro sancto Stephano est omnino singularis, non enim repetitur in aliis sacramentorum libris a Thomasio editis, nec in Gregoriano Pamelii, non

denique in libris de antiqua Ecclesiæ disciplina a Martene editis.

Altera sancti Joannis reperitur in libris sacramentorum studio Menardi et Pamelii vulgatis (t. III, col. 10, p. 551), quorum auxilio nostræ præfationis defectus supplentur.

Præfatio in die sanctorum Innocentium habetur sola sine missa vel sine oratione in corpore nostri missalis libri. Notandum est hujus festivæ diei institutionem excedere tertium sæculum. Origenes enim, qui hoc sæculo floruit, sermonem habet de

giæ, et prædicationis mirabilisque cons.... ejas confessionis ac patientiæ.... exempla veneranda proposuit, et ideo Nativitatem Filii tui merito præceteris, passionis suæ festivitate prosequitur, cujus gloriæ sempiternæ primus martyr occurrit per quem.

IN FESTIVITATE SANCTI JOANNIS EVANGELISTÆ.

✠ Æterne Deus. Beati apostoli tui et evangelistæ Joannis veneranda natalitia recensentes, quod Domini nostri Jesu Christi vocatione suscepta terrenum respuit patrem, ut posset invenire cœlestem, adeptus est in regno cœlorum sedem apostolici calaminis, qui tantum retia carnalia contempserat genitoris, quique ab Unigenito sic familiariter ut dilectus et immensæ gratiæ muneribus approbatus ut eum idem Dominus in cruce jam positus.... suæ matri Virgini filium..... garet. Qu.... beatæ Genitricis integritati probati dilectione discipuli virginitas deserviret; nam et in Cœnæ mysticæ sacrosancto convivio super ipsum vitæ fontem æternum scilicet pectus recubuerat Salvatoris, de quo perenniter manantia cœlestis hauriens fluentia doctrinæ tam profundis ac mysticis revelationibus est imbutus ut omnem transgrediens creaturam excelsa mente conspiceret, et evangelica voce proferret, quod *In principio erat Verbum, et Verbum erat*

A apud Deum, et Deus erat Verbum. Et ideo cum angelis.

IN NATIVITATE INNOCENTIUM.

✠ Æterne Deus. Et in pretiosis mortibus parvulorum, quos propter nostri Salvatoris infantiam bestiali sævitiâ Herodes inest occidit. In..... seia magis gratia quam voluntas, et clara est prius confessio quam loquela, ante passio quam membrorum idonea passione. Existunt testes Christi, qui ejus nondum fuerant agnitores; quæ pro suo nominis trucidatis meritum gloriæ perire non patitur, sed proprio cruore perfusis, et salus regenerationi adhibetur, et imputatur corona martyrii. Et idem cum angelis et archangelis.

(2) Per omnia sæcula sæculorum. Amen. Dominus vobiscum. Et cum spiritu tuo. Sursum corda. Habemus ad Dominum. Gratias agamus Domino Deo nostro. Dignum et justum est. Dignum et justum est, æquum et salutare, nos tibi semper et ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, per Christum Dominum nostrum, per quem majestatem tuam laudant angeli, adorant dominationes, tremunt potestates, cœli cœlorumque virtutes ac beata Seraphim sociâ exultatione celebrant, cum quibus et nostras voces ut admittis jubeas deprecamur supplici confessione dicentes.

sanctis Innocentibus (hom. 3 in *Matth.*), sicut et sanctus Augustinus, ut scribit Baronius in suis notis ad Martyrologium. Refert Martene hunc solemnem diem festum in concilio Basileensi fuisse vetitum ob multos, qui tunc irrepserant abusus, et præsertim, quia variis in locis a pueris puerilibus lusibus celebrabatur. Cum autem in hac prævia Appendice sola sanctorum Innocentium præfatio habeatur sine missa, inferri quodammodo potest circa medium sæculum xi inter Benedictinorum monachos festi hujus excrevisse propagationem. Missalis liber Mozarabicus habet missam de sanctis Innocentibus. Videantur inter opera ven. viri cardinalis Thomasii ordo divini officii Gothici Mozarabum (t. I, cap. 35) et tractatus Liturgiæ Hispanicæ antiquæ a Pinio exaratus (cap. 20, § 4).

Ab hac præfatione conjici nequit dies, quo festivus a monachis celebrabatur, an ante, an forte post Epiphaniam. Ante colebatur a Græcis ex eorum menologio apud Canisium (t. III, fol. 941), nempe die 29 Decembris. In libello Orationum Gothico-Hispanicarum apud Thomasium (t. I, p. 165) hic festivus dies apponitur post Epiphaniam: *In die alisionis infantium*; qui postremus mos congruentior videtur, cum Innocentium stragem præcesserit Magorum adoratio, quæ recolitur in Epiphania. Videantur, quæ eruditissime congressit in suis notis ad dictum libellum Cl. V. Joseph Blanchinius.

(2) Incipit missalis liber a præfatione communi. Peculiares enim et solemnioribus assignatæ festivis diebus habentur suis locis in propriis missis. Præfationum institutio tribuitur a quibusdam sancto Gelasio I. Sed cardinalis Bona (lib. II, cap. 10) concedit quidem plures præfationes fuisse additas, attamen contendit et pluribus probat earumdem usum ab ipsis Ecclesiæ primordiis, et ab apostolis vel ab apostolicis viris esse repetendum. Olim præfationes pro temporum, festorumque dierum varietate erant multæ et diversæ; tot quippe habebantur præfationes, quod festi dies, ut notat idem cardinalis (*ibid.*, cap. 10, n. 14). Habemus Pelagii II epistolam ad

episcopos Germaniæ et Galliarum (*apud Baronium*) qui pontificem rogaverant, ut ordinem præfationum eis mitteret, quem sancta Romana Ecclesia tunc servabat, quibus respondens numerat novem duntaxat præfationes tenendas, et sunt: *Unam in die paschalis, alteram de Ascensione Domini, tertiam de Pentecoste, quartam de Natali Domini, quintam de Apparitione, sextam de Apostolis, septimam de Trinitate, octavam de Cruce, nonam de Jejunio et Quadragesima*. Attamen cardinalis Bona (ut supra n. 35) existimat epistolam illam Pelagio per errorem fuisse tributam, multaque argumenta refert dignissima in sententiam suam. Demum concludit: «Quod si hæc suspicio æquo lectori non placet, hoc saltem negare non poterit usum Romanæ Ecclesiæ, de quo Pelagius testatur, post ejus decessum antiquatum fuisse: ejusque decretum de novem præfationibus nulli receptum, nec executioni demandatum, nisi sæculis x et xi. Evidens enim est in libris antiquis sacramentorum, qui Romanæ Ecclesiæ titulum præferunt, plures reperiri præfationes; vitæque missa est, cui propria et peculiaris non assignatur.

Quo vero tempore tot præfationes desierint, non liquet; nisi quod in missalibus scriptis post annum 1200, illæ novem duntaxat reperiuntur a Pelagio numeratæ, duabus tantum additis; una communis antiquissima, quæ Gelasii vel Gregorii esse creditur, altera de beata Virgine, ab Urbano II instituta, et hæc undecim sunt, quibus omnes Ecclesiæ ritui Romano adherentes hodie utuntur. Quod vero sæculo x vel xi Pelagii II decretum fuerit executioni mandatum, ex nostro missali libro contrarium potius deducitur. Leguntur enim hic in variis missis 27 præfationes, et inter has non reperitur præfatio de Cruce, nec illa de Jejunio in Quadragesima. Præfatio de Apostolis legitur peculiaris in festo die sanctorum apostolorum Petri et Pauli. Refert tandem Martene (*De antiq. monach. ritibus* lib. II, cap. 4, n. 34) numerum præfationum constitutum fuisse in concilio Westmonasteriensis.

Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Deus Sa- A
aoth. Pleni sunt cœli et terra gloria tua. Hosanna
n excelsis. Benedictus qui venit in nomine Domini.
Iosanna in excelsis.

(3) Te igitur, clementissime Pater, per Jesum
Christum Filium tuum Dominum nostrum, supplices
rogamus et petimus uti accepta habeas et benedicas
hec doctna, hæc munera, hæc sancta et sacrificia
libata, imprimis quæ tibi offerimus pro Ecclesia
sancta catholica, quam pacificare, custodire,
lunare et regere digneris toto orbe terrarum, una
cum famulo tuo papa nostro et antistite nostro, et
omnibus orthodoxis catholicæ atque apostolicæ fidei
ulioribus.

Memento, Domine, famulorum famularumque
tuarum, illorum et omnium circumstantium, quoniam
tibi fides cognita est et nota devotio. Pro
quibus tibi offerimus vel qui tibi offerunt hoc sa-
crificium laudis, pro se suisque omnibus. Pro re-
emptione animarum suarum, pro sp̄s salutis et
recolumitatis suæ tibi reddunt vota sua æterno Deo
ivo et vero.

Communicantes et memoriam venerantes impri-
nis gloriosæ semper virginis Mariæ genitricis Dei
et Domini nostri Jesu Christi, sed et beatorum
apostolorum ac martyrum tuorum Petri, Pauli,
Andræ, Jacobi, Joannis, Thomæ, Jacobi, Philippi,
Bartholomæi, Matthæi, Simonis, et Thaddæi, Lini,
Cleti, Clementis, Sixti, Cornelii, Cypriani, Lauren-
tii, Grisogoni, Joannis et Pauli, Cosmæ et Damiani,
et omnium sanctorum tuorum, quorum meritis
precibusque concedas ut in omnibus protectionis
tuæ muniamur auxilio. Per eundem Christum Do-
minum nostrum.

Hanc igitur oblationem servitutis nostræ, sed et
cunctæ familiæ tuæ, quæsumus, Domine, ut placatus
accipias, diesque nostros in tua pace disponas, atque
ab æterna damnatione nos eripi, et in electorum tuo-
rum jubeas grege numerari, per Christum Dominum
nostrum.

Quam oblationem tu, Deus, in omnibus, quæsumus,
benedictam, ascriptam, ratam, rationabilem,
acceptabilemque facere digneris, ut nobis corpus

(3) De auctore canonis a multis multa dicuntur
quos recenset Pagius (num. 15) sub Gelasio I. D
Adelmus episcopus (*De laud. virg.* cap. 23) illum
tribuit sancto Gregorio Magno. At Gregorius ipse
(epist. 64, lib. vi) scribit a scholastico fuisse com-
positum. Quisquis sit scholasticus iste, illud pro
certo tenendum est antiquiorem fuisse Gelasio, qui
canonis auctor non fuit. Polydorus Virgilius (lib. v,
cap. 10, *De invent. rer.*) scribit a multis pontificibus
compactum fuisse, sed perperam; quamvis enim
aliqui nonnulla verba canonis addiderint, ut papa
sanctus Leo, *sanctum sacrificium, immaculatam hos-
tiam*: sanctus Gregorius Magnus, *Diesque nostros in
tua pace disponas, atque ab æterna damnatione eripi
et in electorum tuorum jubeas grege numerari*, ex
Libro Pontificali et ex Beda (*Hist. Eccles.* lib. II,
cap. 10), idque asserit etiam Joannes diaconus in
Gregorii Vita, illum tamen, ut ait Vigiliius papa,
in epistola ad Eudæmum, « ex apostolica traditione
suscepimus, » et idipsum repetit sacrum concilium

et sanguis fiat dilectissimi Filii tui Domini nostri
Jesu Christi.

Qui pridie quam pateretur accepit panem in san-
ctas ac venerabiles manus suas, et elevatis oculis in
cœlum ad te Deum Patrem omnipotentem, tibi gra-
tias agens, benedixit, fregit et dedit discipulis suis
dicens: *Accipite et manducate ex hoc omnes: Hec est
enim corpus meum.*

Simili modo postea quam cœnatum est, accipiens
et hunc præclarum calicem in sanctas ac venera-
biles manus suas, item tibi gratias agens, benedixit,
deditque discipulis suis dicens: *Accipite et bibite ex
eo omnes: Illic est enim calix sanguinis mei novi et
æterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis et
pro multis effundetur in remissionem peccatorum.*

Hæc quotiescunque feceritis, in mei memoriam
facietis.

Unde et memores, Domine, nos tui servi, sed et
plebs tua sancta ejusdem Christi Filii tui Domini
nostri, tam beatæ passionis, nec non et ab inferis
resurrectionis, sed et in cœlis gloriosæ ascensionis
offerimus præclaræ majestati tuæ de tuis donis ac
datis, hostiam puram, hostiam sanctam, hostiam
immaculatam, panem et sanctum vitæ æternæ, et ca-
licem salutis perpetuæ.

Supra quæ propitio ac sereno vultu respicere
digneris, et accepta habere, sicuti accepta habere
dignatus es munera pueri tui justi Abel, et sacrifici-
um patriarchæ nostri Abrahæ, et quod tibi obtulit
summus sacerdos tuus Melchisedech, sanctum sacri-
ficium, immaculatam hostiam.

Supplices te rogamus, omnipotens Deus, jube hæc
perferri per manus sancti angeli tui in sublime alt-
are tuum, in conspectu divinæ majestatis tuæ, ut
quotquot ex hac altaris participatione sacrosanctum
Filii tui corpus et sanguinem sumpserimus, omni be-
nedictione cœlesti et gratia repleamur. Per.

Memento etiam, Domine, famulorum famularum-
que tuarum, illorum qui nos præcesserunt cum signo
fidei et dormiunt in somno pacis. Ipsi, Domine, et
omnibus in Christo quiescentibus locum refrigerii,
lucis et pacis, ut indulgeas deprecamur. Per eundem.

(4) Nobis quoque peccatoribus famulle tais de
Tridentinum (sess. 2, cap. 4), docendo ex ipsis
Domini verbis, ex apostolorum traditionibus et ex
summorum pontificum constitutionibus esse com-
positum. Post sanctum Gregorium Magnum nil in
canone vel additum, vel immutatum fuisse a Ro-
manis pontificibus animadvertit laudatus Bona
(cap. 41).

Perpauca notis digna habemus in canone nostri
missalis, cum similibus pene sit illi quomodo uti-
mur. Proprium nomen summi pontificis et antistitis
non præscribitur, sed duntaxat dicitur, *una cum
famulo tuo papa nostro et antistite nostro*. Forte no-
nachii, quorum usui serviebat hic liber, aliqua pecu-
liari rubrica instructi papæ et episcopi nomen pro-
nuntiaverint; est enim antiquissimi ritus apostolici
memoria pontificis et episcopi in canone, et habetur
in omnibus ms. sacramentorum libris, Græcorum-
que liturgiis. Ita Bona (cap. 41).

(4) Post orationem pro defunctis alia habetur
oratio, quæ incipit: *Nobis quoque peccatoribus.* In

multitudine miserationum tuarum sperantibus partem aliquam et societatem donare digneris cum tuis sanctis apostolis et martyribus Joanne, Stephano, Matthia, Barnaba, Ignatio, Alexandro, Marcellino Petro, Felicitate, Perpetua, Agatha, Lucia, Agnete, Cœcilia, Anastasia, et cum omnibus sanctis tuis, intra quorum nos consortium, non æstimator meriti, sed veniæ, quæsumus, largitor admitte. Per Christum Dominum nostrum.

Per quem hæc omnia, Domine, semper bona creas, sanctificas, vivificas, beneficis et præstas nobis, per ipsum et cum ipso, et in ipso, est tibi Deo Patri omnipotenti in unitate Spiritus sancti omnis honor et gloria.

Per omnia sæcula sæculorum. Amen. Oremus. Præceptis salutaribus moniti, et divina institutione formati audemus dicere :

Pater noster, qui es in cœlis, sanctificetur nomen tuum. Adveniat regnum tuum; Fiat voluntas tua sicut in cœlo et in terra. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Et dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Et ne nos inducas in tentationem. Sed libera nos a malo.

(5) *Sequitur oratio.* Libera nos, quæsumus, Domine, ab omnibus malis præteritis, præsentibus et futuris, et intercedente pro nobis beata et gloriosa semperque virgine Dei genitrice Maria, et electis archangelis tuis, Michael, Gabriel, Raphael, beatoque Joanne Baptista præcursore tuo et sanctis apostolis tuis Petro et Paulo, atque Andrea cum omnibus sanctis, da propitius pacem in diebus nostris, ut ope misericordiæ tuæ adjuti, et a peccato simus semper liberi et ab omni perturbatione securi. Per

hac aliquot sancti recensentur, quorum in principio canonis mentio facta non fuit. Ii sunt ex diversis ordinibus electi; ex diaconis, Stephanus; ex apostolis, Matthias; ex discipulis, Barnabas; ex episcopis, Ignatius; ex summis pontificibus, Alexander; ex presbyteris, Marcellinus; ex clericis minoribus, Petrus; ex conjugatis Felicitas et Perpetua. Cumque nullæ nominarentur ex virginibus, Gregorius Magnus, Agatham, Luciam, Agnetem, Cœciliam et Anastasiam huic parti canonis adjunxit, ut scribit Adhelmus, cap. 26. Adderem ego ex patriarchis selectum fuisse Joannem Baptistam.

(5) Post orationem Dominicam sequitur oratio : « Libera nos, » etc., in qua post invocationem beate Virginis Mariæ habentur nomina archangelorum Michaelis, Gabrielis, Raphaelis, et insuper Joannis Baptistæ, quæ in canone, quomodo Ecclesia Romana vitur, desiderantur. Priscis tamen temporibus, ut refert cardinalis Bona (lib. II, cap. 45, § 2) addebantur nomina plurium sanctorum ad libitum sacerdotum, testibus Micrologo (cap. 43), et Honorio Augustodunense (lib. I, cap. 109). Exstat etiam missalis liber ms. in Bibliotheca Vaticano-Palatina (n. 483), ubi post illa verba « Petro et Paulo atque Andrea, » subjungitur (hic nominat quotquot sanctos voluerit). In aliis mss. sacramentorum libris addita leguntur nomina patronorum illius Ecclesiæ ad quam codex spectat.

(6) Sancto Telesphoro hujus in nocte sancta missæ ubique celebrandæ constitutio tribuitur, et decretum refertur a Gratiano (*De consecr.* dist. 4) Verum ea Telesphori decretalis supposititia est,

A Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus. Per omnia sæcula sæculorum. Amen. Per Domini sit semper vobiscum. Et cum spiritu tuo. Agnus Dei, qui tol., etc.

(6) MISSA IN NOCTE SANCTA.

Deus, qui hanc sacratissimam noctem veri luminis fecisti illustratione clarescere, da, quæsumus, et cujus laudis mysteria in terra cognovimus ejus quoque gaudiis perfruamur in cœlo. Qui tecum vivit.

Secreta. Accepta tibi sit, Domine, quæsumus hodiernæ festivitatis oblatio, ut tua gratia largiente per hæc sacrosancta commercia in illius inventionem forma in quo tecum est nostra substantia. (In tecum.

B *Postcommunio.* Da nobis, quæsumus, Domine Deus noster, ut qui nativitatem Domini nostri Jesu Christi nos frequentare gaudemus, dignis conversationibus ad ejus mereamur pervenire consortium. Qui tecum.

IN DIE SANCTO NATALIS DOMINI.

(7) Concede, quæsumus, omnipotens Deus, et nos Unigeniti tui nova per carnem nativitas liberet, quos sub peccati jugo vetusta servitus tenet. Per eundem.

Secreta. Oblata, Domine, munera, nova Unigeniti tui nativitate sanctifica, nosque a peccatorum nostrorum maculis emunda. Per eundem.

Præfatio. Vere dignum et justum est, æquum et salutare, nos tibi semper et ubique gratias agere, C Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, quia per incarnati Verbi mysterium nova mentis nostræ oculis lux tuæ claritatis infulsit, ut dum visibiliter Deum cognoscimus, per hunc in invis-

ibile clare evincitur, quia pervigilium et pernoctatio, imo et ipse festus dies Natalis Domini multis post hujus Romani pontificis annis sub Julio I die 25 Decembris affixus fuit celebrandus, ut probat Florentinius (exercit. 2) in notis ad Martyrologium Hieronymianum, et Pagius in suo Breviario (num. I. 41) sub Telesphoro et sub Julio I, qui Nicephori sententiam refellit scribentis Justinum imp. festum Natalis diem per totum orbem statuisset recolendam, cum sciamus longe ante Justinum in Occidente et in Oriente institutum fuisse vel die 25 Decembris, vel 6 Januarii, et Justinianum anno 527, non Justinianum diei 25 Decembris consignasse ubique celebrandum.

(7) Duas tantum missas habemus festivo die Natalis Domini, altera in nocte sancta, altera ipsa die. Desideratur missa in aurora. Non est sane credendum a monachis Benedictinis eo die hanc omissam. Docet nos Cl. V. Joseph Blanchinius (l. I. p. 468), in suis notis adorationes antiquas Gothicæ-Hispanicæ, unam tantum missam esse assignatam in Missali Gothico, et in Sacramentario, et in Lctionario Gallicano edito a Mabillonio, itemque in Missali Mozarabico et in Ambrosiano apud Pamelium. In Gelasiano tamen et in Novo Ambrosiano tres missæ assignantur. Idcirco cum noster sacramentorum liber Gregorianum sequatur, et in Gregoriano tres missæ reperiantur, non alia sane ratione credendum hic missam in aurora deficere, nisi quia noster missalis liber solemnes tantum continet missas; adeoque prætermittatur missa in aurora, minus sollemnis, et quæ non cantabatur.

bilium amore rapiamur. Et ideo cum angelis et archangelis, cum thronis et dominationibus, cumque omni militia cœlestis exercitus hymnum gloriæ tuæ canimus sine fine dicentes :

Infra actionem. Communicantes, et diem sacratissimum celebrantes, quæ beatæ Mariæ intemerata virginitas huic mundo edidit Salvatorem, sed et memoriam venerantes ejusdem gloriosæ semper virginis Mariæ genitricis Dei et Domini nostri Jesu Christi, sed et beatorum.

Postcommunio. Præsta, quæsumus, omnipotens Deus, ut natus hodie Salvator mundi, sicut divinæ nobis generationis est auctor, ita et immortalitatis sit ipse largitor. Qui tecum vivit.

IN FEST. SANCTI STEPHANI LEVITÆ.

Da nobis, quæsumus, Domine, imitari quod colimus, ut discamus et inimicos diligere, quia ejus natalitia celebramus, qui novit etiam pro persecutoribus exorare. Per Dominum.

Secreta. Suscipe, Domine, munera pro tuorum commemoratione sanctorum, ut quod illos passio gloriosos, nos devotio reddat innocuos. Per.

Communio. Auxilientur nobis, Domine, sumpta mysteria, et intercedente beato Stephano martyre tuo sempiterna protectione confirmet. Per.

IN FEST. SANCTI JOANNIS EVANGELISTÆ.

Ecclesiam tuam, Domine, benignus illustra, ut beati Joannis evangelistæ illuminata doctrinis ad dona perveniat sempiterna. Per.

Secreta. Suscipe munera, Domine, quæ in ejus solemnitate tibi deferimus, cujus nos confidimus patrocinio liberari. Per.

Communio. Refecti cibo potuque cœlesti, Deus noster, te supplices deprecamur, ut in cujus hæc commemoratione percepimus, ejus muniamur, et precibus. Per.

IN OCTAVA DOMINI.

Deus, qui nobis nati Salvatoris diem celebrare concedis octavam, fac nos, quæsumus, ejus perpetua divinitate muniri, cujus sumus carnali commercio reparati. Per.

Secreta. Præsta, quæsumus, Domine, ut per hæc munera, quæ Domini nostri Jesu Christi arcanae nativitatis mysterio gerimus, purificatæ mentis intelligentiam consequamur. Per.

Communio. Præsta, quæsumus, Domine, ut quod Salvatoris nostri iterata solemnitate percepimus perpetuæ nobis redemptionis conferat medicinam. Per.

IN EPIPHANIA DOMINI.

Deus, qui hodierna die Unigenitum tuum gentibus

(8) Cerei benedictio in die Purificationis Mariæ posterior valde est temporibus sancti Gregorii Magni. Non enim ejus meminit neque Amalarius, neque Walfridus, neque suppositivus Alcuinus, qui tamen meminit cereorum benedictorum, quos pontifex maximus distribuerebat! Multo minus in Gelasiano, in Gregoriano, in Gellonensi aliisque sacramentorum libris de hac benedictione agitur. In quodam antiquo Turonensis Ecclesiæ missali libro circa

stella duce revelasti, concede propitius, ut qui jam te ex fide cognovimus, usque ad contemplandam speciem tuæ celsitudinis perducamur. Per.

Secreta. Ecclesiæ tuæ, quæsumus, Domine dona propitius intueri, quibus jam non aurum, thus et myrrha profertur, sed quod eisdem muneribus declaratur, immolatur et sumitur. Per.

Præfatio. † Æterne Deus, quia cum unigenitus Filius tuus in substantia nostræ mortalitatis apparuit, nova nos immortalitatis suæ luce reparavit. Et ideo.

Infra actionem. Communicantes et diem sacratissimum celebrantes, quo Unigenitus tuus in tua tecum gloria cœternus, in veritate carnis nostræ visibiliter corporalis apparuit, sed et memoriam, etc.

Communio. Præsta, quæsumus, Domine Deus noster, ut quæ solemniter celebramus officio purificatæ mentis intelligentia consequamur. Per.

(8) BENEDICTIO SUPER CEREOS IN PURIFICATIONE SANCTÆ MARIE.

Exaudi, quæsumus, Domine, plebem tuam, et quæ extrinsecus annua tribuis devotione venerari, interiorius assequi gratiæ tuæ luce concede. Per.

Dominus vobiscum. Et cum. Sursum corda. Gratias agamus Domino Deo nostro. ✠ Æterne Deus, creator cœli et terræ, Rex regum, et Dominus dominantium, nos supplices tuos ad te clamantes clementer exaudire digneris, quia omnia ex nihilo creasti, et jussu tuo opera apud hunc liquorem ad perfectionem cerei evenire fecisti, et hodierna die petitionem justis Simeonis implesti. Te humiliter deprecamur, ut has candelas ad usum hominum, et sanitatem corporum et animarum quicumque tuus fidelis pro benedictione suis gestaverit in manibus sive in terra, sive in aquis per invocationem tui sanctissimi nominis, et intercessionem sanctæ Mariæ Filii tui genitricis, cujus purgationem hodie celebramus mentibus devotis, atque omnium sanctorum tuorum prece, et meritis benedictere, et sanctificare tua pietate digneris, ut hæc plebs tua, qui hos cereos honorifice in manibus portat, teque psallendo laudes decantat, tu exaudias eorum voces de cœlo sancto tuo, et de sede majestatis tuæ; propitiusque sis omnibus clamantibus ad te, quos pretioso Christi Filii tui sanguine dignatus es relinere, qui tecum vivit.

Oremus. Præceptis salutaribus moniti, etc. Pater noster qui es in cœlis, etc.

Alia oratio. Benedic, Domine, Jesu Christe, hanc creaturam cerei supplicationis nostris, et infunde

x sæculum scripto, unica tantum oratio repetitur, ad luminaria benedicenda, et in alio perantiquo monasterii sancti Theodorici unica pariter oratio ad benedicendos cereos; quas orationes refert Martene (t. III *Antiq. ecc. discip.* lib. IV, n. 5), cum aliis ritibus sane antiquis ad cereos benedicendos. Nihil de ipsa insuper in antiquo libello orationum Gothicæ-Hispanicarum alias memorato.

ei per virtutem sanctæ Crucis benedictionem cœlestem, ut qui eam ad expellendas tenebras humano generi tribuisti talem signaculo crucis tuæ fortitudinem et benedictionem accipiat, ut in quibuscunque locis accensa sive posita fuerit, discedat et contremiscat diabolus et fugiat pallidus cum omnibus ministris suis de habitationibus, nec præsumat amplius illudere servientibus Deo. Proinde te quæsumus, Domine, ut mittas sanctum angelum tuum Raphaellem, qui evulsit a Sara et Tobia dæmonem mortiferum eos infestantem, conterat illum, et perdat de cunctis habitationibus coelestem Deum, de domibus, de angulis, de lectulis, de refectoribus, de universis locis in quibuscunque Deo famulantes habitant, quiescunt, dormiunt, vigilant, ambulant et consistunt, nec valeat ille malignus amplius inquietare illos, quos sancti chris-matis tui unctione fecisti esse munitos. Benedico hos cereos in nomine Dei † Patris omnipotentis, et Filii † ejus unigeniti, et Spiritus † sancti paracleti, ut sit ubique diaboli effugatio, atque omnium contubernalium suorum exterminatio, auxiliante eadem sancta et individua Trinitate, quæ in Unitatis essentia semper permanet in sæcula sæculorum. Amen.

Sacerdos primitus accendat cereum et cæteris tribuat, et post accensionem dicat hanc orationem: Omnipotens sempiternæ Deus, qui Unigenitum tuum hodierna die ulnis sancti Simeonis in templo tuo sancto suscipiendum præsentasti, te supplices deprecamur, ut hos cereos tuos quos famuli tui omnî magnificentiâ suscipientes gestare cupimus luce accensos, bene † dicere et sancti † ficare digneris, atque lumine supernæ bene † dictionis accendere, quatenus eos tibi Domino Deo nostro offerendo digni, et sancto igne tuæ dulcedinis charitatis accensi, in templo sancto gloriæ tuæ repræsentari mereamur. Per

MISSA IN DIE SANCTO.

Omnipotens sempiternæ Deus, majestatem tuam supplices exoramus, ut sicut unigenitus Filius tuus hodierna die cum nostræ carnis substantia in tem-

(9) Cathedræ Sancti Petri festus dies recolitur in nostro missali post festivum Purificationis beatæ Mariæ virginis, ideoque mense februario; quod apertissime ostendit neque temporibus sancti Petri Damiani in Ordinario Romano cathedræ Romanæ festum diem, qui Januario mense recolitur, fuisse descriptum. Imo penes me est antiquum breviarium membranaceum sæculo xiv scriptum ubi Sancti Petri Cathedra non habetur xv Kalendas Februarii. Putandum tamen non est haberi hic festum diem de sola Cathedra Antiochena, qui mense februario celebratur, eo vel maxime quia de Romana nulla fit memoria in libris sacramentorum Gelasii et Gregorii. Menardus enim, et quidem sano consilio, putat hac die de utraque Cathedra memoriam recoli ab Ecclesia, quod revera auctoritate nostri missalis libri probatur, ubi missa habetur in cathedra Sancti Petri sine expressione, an illa Romana sit vel Antiochena. Ad hanc sententiam confirmandam multum conferunt doctissimæ notæ Patris Blanchini ad libellum orationum Gothico-Ilispanarum, in quo habetur mense februario, viii Kal. Martii,

A plo est præsentatus, ita nos facias purificatis mentibus præsentari. Per eundem.

Secreta. Exaudi, Domine, preces nostras, et ut digna sint munera, quæ oculis tuæ majestatis offerimus, subsidium nobis tuæ pietatis impende. Per.

Communio. Quæsumus, Domine Deus noster, ut sacrosancta mysteria, quæ pro reparationis nostræ munimine contulisti, intercedente beata Virgine Maria, et præsens nobis remedium esse facias et futurum. Per.

(9) IN CATHEDRA SANCTI PETRI.

Deus qui beato apostolo tuo Petro collatis christi regni cœlestis, animas ligandi atque solvendi pontificium tradidisti, concede intercessionis eius auxilio a peccatorum nostrorum nexibus liberemur. Per.

Secreta. Ecclesiæ tuæ, quæsumus, Domine, preces et hostias beati Petri apostoli commendet oratio, ut quod pro illius gloria celebramus, nobis prosit ad veniam. Per.

Communio. Sancta tua nos, Domine, quæsumus, sumptæ vivificent, et intercedente beato Petro apostolo tuo, misericordiæ sempiternæ præpareticipatos. Per.

(10) IN FEST. SANCTI BENEDICTI

Omnipotens sempiternæ Deus, qui per gloriosum beati Benedicti abbatis exempla humilitatis triumphale nobis iter ostendisti, da, quæsumus, ut viam tibi placitæ obedientiæ, per quam venerabilis Pater Benedictus illæsus antecedebat, nos præclaris eius meritis adjuti sine errore subsequamur. Per

Secreta. Paternis intercessionibus magnifici Patris Benedicti, quæsumus familiæ tuæ, omnipotens Deus, commendetur oblatio, cujus vitalibus decoratur exemplis. Per.

Communio. Perceptis, Domine Deus noster, sacramentis salutaribus humilitate deprecamur, intercedente beato Benedicto abbate, quæ pro illius venerando agimus obitu, nobis proficiant ad salutem. Per.

(11) IN ANNUNTIATIONE SANCTÆ MARIE.

Deus, qui hodierna die Verbum tuum beatæ Virginitatis Cathedra Sancti Petri, ut in nostro, et tamen hymnus, qui ibi legitur, aperte demonstrat festum illum diem esse statutum ad utramque cathedram recolendam, cum dicatur:

*Adest dies, quo Romulea
In urbe consecratus es:*

Opportune subdit vir ille doctissimus (tom. I, p. 172): « En Romanæ cathedræ cum Antiochena commemoratio viii Kal. Martii. » Etiam Pinus (num. 446) de Cathedra Sancti Petri agit, et quidam luculenter in suo tractatu chronologico *De liturgia antiqua Hispanica*.

(10) Ab hac sancti Benedicti abbatis missa liquet, ut jam dixi, hunc missalem librum ad usum fœderatæ monachorum ordinis sancti Benedicti, et præcipue a prima et a secunda oratione, quibus Deus exortatur, ut paternis intercessionibus magnifici Patris Benedicti oblatio monasticæ familiæ commendetur. In ejus transitu habetur propria prælatio exarata in postrema Appendice.

(11) Festas dies Annuntiationis beatæ Mariæ

ins aivo coadunare voluisti, fac nos ita peragere, A
tibi placere valeamus. Per eundem.

Secreta. In mentibus nostris, Domine, veræ fidei
sacramentum confirma, ut quod conceptum de Vir-
gine Deum verum et hominem confitemur, per ejus
dulciferæ resurrectionis potentiam ad æternam me-
ritum pervenire lætitiã. Per eundem.

Communio. Gratiam tuam, Domine, mentibus
nostris infunde, ut qui angelo nuntiante Christi Filii
in incarnationem cognovimus, per passionem ejus
crucem ad resurrectionis gloriam perducamur.
Per eundem.

PRIMA DOMINICA IN QUADRAGESIMA.

Deus, qui Ecclesiam tuam annua quadragesimæ
observantia purificas, præsta familiæ tuæ, ut quod
te obtinere abstinendo nititur, hoc bonis operibus
sequatur. Per.

Secreta. Sacrificium quadragesimalis initii solem-
ter immolamus, te, Domine, deprecantes, ut cum
sularum restrictione carnalium a noxiis quoque
multiplicibus temperemus. Per.

Communio. Tui nos sacramenti libatio sancta re-
auret, et a vetustate purgatus in ministerii saluta-
s faciat transire consortium. Per.

(12) INCIPIT BENEDICTIO PALMÆ ET OLIVÆ.

Auge fidem in te sperantium, Deus, et suppli-
ces clementer exaudi, et veniat super nos multi-
ex misericordia tua. Benedicantur et hi palmites
vitarum, et sicut in figura Ecclesiæ multiplicasti
ve egrediente de arca, et Moysen exeunte de
Egypto cum filiis Israel, ita nos portantes palmas
et ramos olivarum bonis actibus occurramus obviam
Christo, et per ipsum in gaudium introeamus æter-
um. Per.

Alia oratio. Deus, qui dispersa congregas et con-
gregata conservas, qui populis in obviam Jesu ra-
is portantibus benedixisti, benedice etiam et hos

abetur hic mense Martio. De ejus antiquitate te-
em habemus divum Augustinum (*De Trin.* l. iv,
5). In concilio Toletano habito anno 656 de illo
riter agitur tanquam jam diu instituto, et ab
nibus Ecclesiis universe recepto. Eadem Toletana
eclesia, quæ hunc festum diem celebrat octo dies
ante Natalitia Domini nostri Jesu Christi, renovat
erum ejus memoriam ad diem 25 Martii, ut monet
ollandus (t. III). Quem morem aliæ postmodum
eclesiæ sunt imitata. Rodolphus Glaber, undecimi
entri scriptor, narrat habita fuisse plura concilia
d definiendum tempus festi Annuntiationis beatæ
rginis extra Quadragesimam; et inter P. P. multæ
ortæ sunt difficultates, multaque dissidia. In vetu-
simo Kalendario Romano a Martene edito (*Anecd.*

V) ordo habetur ad festum diem hunc celebra-
um hebdomada una ante Natalitia Domini, et hic
os, ait, servatur etiam nunc in Ecclesia Mediola-
ensi. Illipsum affirmat Blanchinius, dicens a præ-
icta Mediolanensi Ecclesia recoli quarta Dominica
dventus sub titulo de *Incarnatione verbi*, seu de
nuntiatione Mariæ. Novissimus ordo Romanus
trumque festum agit, alterum 25 Martii sub titulo :
Annuntiatio Mariæ; alterum 18 Decembris sub titulo :
Expectatio partus. In hoc nostro Sacramentario
odice habentur utramque missam, primam mense
Martio, alteram in Appendice postrema, sed sine

ramos palmæ et olivæ, quos tui famuli ad nominis
tui benedictionem fide-liter suscipiunt, ut quocun-
que loco introducti fuerint, tuam benedictionem
consequantur, ut omni adversa valetudine effugata,
dextera tua protegat, quos redemit. Per eundem.

Lectio. Dicite, filiæ Sion.

Secundum Matthæum. In illo tempore cum ap-
propinquasset.

Item oratio. Domine sancte, Pater omnipotens,
æternæ Deus, qui jussisti in creatura tua arboreis virgul-
tis olivas producere ad concinnandas altaris luminaria,
ita supplici prece deposcimus ut hos ramos palmæ et
olivæ beneddicere et sanctificare digneris, ut fa-
muli tui, in manibus gestantes, sint sanctificati anima
et corpore, et tua benedictione repleantur dicentes :
Benedictus qui venit in nomine Domini. Hosanna in
excelsis.

Tunc dicitur. Dominus vobiscum. Et cum spiritu
tuo. Sursum corda. Habemus ad Dominum. Gratias
agamus Domino Deo nostro. Dignum, etc. (+) Æternæ
Deus. Te inter cætera mirabilium tuorum laudare et
benedicere, qui Lamech semen justum dedisti; Noe
revelasti per ipsum aquas diluvii futura cognoscens,
cujus arca ad nostram salvationem columba spiritua-
lis olivæ fructuosum surculum detulit, quam ad se
revertentem Noe gaudens cum spiritali fructu liben-
ter suscepit. De cujus rami unctione Jacob electus
titulum erigit, votum vovit, et oleum desuper fudit.

Hæc est inditio rami illius manantia de cælis gratia,
seu et populi vasa replentes. Hæc est gratia, quæ et
viduam benedixit in oleo. Hæc est inditio rami illius
plantati secus decursus aquarum, cujus folium non
defluit. Per quod quotidie lavacrum baptismatis ab
Ecclesia procreatur, et nostra delentur peccata. Hæc
est tua plantatio bona valde, et tu es vita et resur-
rectio mortuorum. Qui quatruiduanum Lazarum
suscitasti, et nisi eum proprio nomine vocasses,

titulo; attamen quod sit de partus Virginis expecta-
tione ab ipsa oratione ostenditur.

(12) Benedictio palmæ et olivæ non est institu-
tionis Gregorianæ. De ejus origine non conveniunt
Martene et Meratus. Primus affirmat (*Antiq. Eccl.
disciplin.* c. 20) nullam apud auctores ante octavum
et nonum sæculum memoriam haberi de benedictio-
ne palmarum. Alter in suis notis ad Thesaurum sac-
rituum Gavanti (t. I, p. 1003) eam sententiam re-
fellere nititur. At Cl. V. Joseph Blanchinius (t. I,
p. 202) utramque sententiam conciliat dicens :
Sextam Dominicam Quadragesimæ dictam fuisse in
ramis Palmarum, diu antequam is benedicendi ritus
haberetur. Sed ante sæculum VIII nulla suppetunt
documenta, quæ comprobent benedictionem palma-
rum fuisse divo Gregorio coævam vel etiam vetu-
stiorem; quare sic concludit : « Ut complectar bre-
vi, quidquid Cl. Meratus proluxa confutatione repo-
nit Edmundo Martenio, fixum ratumque esse volo. »
Auctoritates omnes, quæ ante VIII sæculum adversus
scriptorem aliquem proferuntur, id unum astruere
nomen Dominicæ in ramis palmarum esse antiquis-
simum, at ipse ritum benedictionis, de quo est contro-
versia, jam tum institutum minime persuadet.

Orationes quæ in sequenti missa habentur, sunt
eædem ac illæ, quas Meratus affert ex libro Sacra-
mentorum Otoboniano præter orationem super
populum, quæ hic desideratur.

cuncti resurrexissent a mortuis. Propterea et turba cum ramis palmarum obviantes clamabant: Hosanna benedictus qui venit in nomine Domini Rex Israel. Quapropter, quæsumus clementiam tuam, ut nos famulos tuos, qui hujus rei gratiam et fidem veritatis percipimus, eruas et exuas de ore inferni, et adjutorium gratiæ tuæ nobis tribuere digneris, ut juste et pie sancteque viventes cum electis facias habere consortium. Per quem hæc, Domine, semper bona creas, sanctificas, vivificas, benedicas et nobis servis tuis largiter præstas. Per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Alia oratio. Deus, qui Filium tuum Dominum nostrum Jesum Christum pro nostra salute in hunc mundum misisti, ut se humiliaret ad nos, et revocaret ad te, qui etiam dum Hierusalem veniret, et adimpleret Scripturas, credentium populorum turba fidelissima devotionis suæ vestimenta cum ramis palmarum in via sternebant, præsta quæsumus, ut illi fidei viam præparemus, de qua remoto lapide offensionis et petra scandali, frondeat opere justitiæ ramos, ut ejus vestigia consequi mereamur. Per.

Hæc est alia oratio. Petimus te, sancte Pater omnipotens, æterne Deus, ut respicere digneris super hanc creaturam oliivæ et palmæ, quæ ex ligni materia prodire jussisti, quam columba rediens ad arcam proprio protulit ore benedicens et sanctificare digneris, ut quicumque ex ea sumpserint, accipiat sibi ad perfectionem animæ et corporis, fiatque, Domine, nostræ salutis remedium, tuæ gratiæ sacramentum. Per.

INCIPIT MISSA IN DIE.

Omnipotens sempiterne Deus, qui humano generi ad imitandum humilitatis exemplum Salvatorem nostrum carnem sumere, et crucem subire voluisti, concede propitius, ut et patientiæ ipsius habere documenta et resurrectionis consortia mereamur. Per.

Secreta. Concede quæsumus, Domine, ut oculis tuæ majestatis munus oblatum et gratiam nobis tuæ devotionis obtineat et effectum beatæ perennitatis acquirat. Per.

Præfatio. (†) Æterne Deus, per quem nobis indulgentia largitur, et pax per omne sæculum prædicatur. Traditur cunctis credentibus disciplina, ut sanctificatos nos possit dies venturus excipere. Et ideo cum angelis.

Communio. Per hujus, Domine, operationem mysterii, et vitia nostra purgantur et justa desideria compleantur. Per.

FERIA V, IN COENA DOMINI.

Deus a quo et Judas reatus sui pœnam, et confessione tua latro præmium sumpsit, concede nobis tuæ propitiationis effectum, ut sicut in passione sua Jesus Christus Dominus noster diversa utrisque intulit stipendia meritorum, ita nobis ablato vetustatis errore resurrectionis suæ gratiam largiatur. Qui tecum vivit.

Secreta. Ipse tibi, quæsumus, Domine, Pater omnipotens, sacrificium nostrum reddat acceptum, qui discipulis suis in sui commemoratione hoc fieri hodierna traditione monstravit. Qui tecum.

Infra actionem. Communicantes et diem sacratissimum celebrantes, quo Dominus noster Jesus Christus pro nobis est traditus, sed et memoriam venerantes.

Communio. Refecti salutaribus alimentis, quæsumus, Domine, Deus noster, ut quod tempore nostræ mortalitatis exsequimur, immortalitatis te munere consequamur. Per.

IN PARASCEVEN.

B Oremus, dilectissimi nobis, pro Ecclesia sancta Dei, ut eam Deus et Dominus noster pacificè custodire dignetur toto orbe terrarum, subjiciens ei principatus et potestates, detque nobis quietam et tranquillam vitam degentibus glorificare Deum Patrem omnipotentem.

Oremus. Flectamus genua. Omnipotens sempiternus Deus, qui gloriam tuam omnibus in Christo gentibus revelasti, custodi opera misericordiæ tuæ, et Ecclesia, toto orbe diffusa, stabilij fide in confessione tui nominis perseveret. Per eundem.

Oremus et pro beatissimo papa nostro N. ut Deus et Dominus noster qui elegit eum in ordine episcopatus salvum atque incolumem custodiat Ecclesiam sanctæ suæ ad regendum populum sanctam Dei.

C *Oremus. Flectamus.* Omnipotens sempiternus Deus, cujus judicio universa fundantur, respice propitius ad preces nostras et electum nobis antistitem in pietate conserva, ut Christiana plebs, quæ tali gubernatur auctore, sub tanto pontifice credulitatis suæ meritis augeatur. Per.

Oremus et pro omnibus episcopis, presbyteris, diaconibus, subdiaconibus, acolythis, choristis, lectoribus, ostiariis, confessoribus, virginibus, viduis, orphanis, et pro omni populo sancto Dei.

Oremus. Flectamus. Omnipotens sempiternus Deus, cujus Spiritu totum corpus Ecclesiæ sanctificatur, regitur, exaudi nos pro universis ordinibus supplicantes, ut gratiæ tuæ munere ab omnibus tibi gratibus fideliter serviat. Per.

D Oremus et pro Christianissimo imperatore nostro N. ut Deus et Dominus noster subditas illi faciat omnes barbaras nationes ad nostram perpetuam pacem.

Oremus. Flectamus. Omnipotens sempiternus Deus, in cujus manus sunt omnes potestates, et omnia jura regnorum, respice ad Romanum beignus imperatorem, ut gentes, quæ in sua feritate confident, patientiæ tuæ dextera comprimantur. Per.

Oremus et pro catechumenis nostris, ut Deus et Dominus noster aperiat aures præcordium ipsorum, januamque misericordiæ, ut per lavacrum regenerationis accepta remissione omnium peccatorum, et ipsi inveniantur in Christo Jesu Domino nostro.

Oremus. Flectamus. Omnipotens sempiternus Deus, qui Ecclesiam tuam nova semper prole fecundas, auge fidem et intellectum catechumenis nostris, ut renati fonte baptismatis adoptionis tuæ filiis aggregentur. Per.

Oremus, dilectissimi nobis, Deum patrem omnipotentem, ut cunctis mundum purget erroribus, morbos auferat, famem depellat, aperiat carceres, vincula dissolvat, peregrinantibus reditum, infirmantibus sanitatem, navigantibus portum salutis indulgeat.

Oremus. Flectamus. Omnipotens sempiternus Deus mæstorum consolatio, laborantium fortitudo perveniant ad te preces nostræ, de quacunque tribulatione clamantium, ut omnes sibi in necessitatibus suis misericordiam tuam gaudeant adfuisse. Per.

Oremus et pro hæreticis et schismaticis, ut Deus et Dominus noster eruat eos ob erroribus universis, et ad sanctam matrem Ecclesiam catholicam et apostolicam revocare dignetur.

Oremus. Flectamus. Omnipotens sempiternus Deus, qui salvas omnes, et neminem vis perire, respice ad animas diabolica fraude deceptas, ut omni hæretica pravitate deposita, errantium corda respiciant, et ad veritatis tuæ redeant unitatem. Per.

Oremus et pro perfidis Judæis, ut Deus et Dominus noster auferat velamen de cordibus eorum, ut et ipsi cognoscant te Jesum Christum Dominum nostrum.

Hic non dicatur Flectamus. Omnipotens sempiternus Deus qui etiam perfidiam Judaicam a tua misericordia non repellis, exaudi preces nostras quas pro illius populi obcæcatione deferimus, ut agnita veritatis tuæ luce, quæ Christus est, a suis tenebris eruantur. Per.

Oremus et pro paganis, ut Deus auferat iniquitatem de cordibus eorum, et relictis idolis suis convertantur ad Dominum vivum et verum, et unicum Filium ejus Jesum Christum, Deum et Dominum nostrum, cum quo vivit et regnat cum Spiritu sancto Deus per omnia sæcula sæculorum.

Oremus. Flectamus. Omnipotens sempiternus Deus, qui non mortem peccatorum sed vitam semper inquiris, suscipe orationem nostram, et libera eos ab idolorum cultura, et aggrega Ecclesiæ tuæ sanctæ ad laudem et gloriam nominis tui. Per.

(13) BENEDICTIO THYMIAMATIS IN SABBATO SANCTO.

Æternam et justissimam pietatem tuam deprecor, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, ut beneddicere digneris hanc speciem thymiamatis, vel cujuslibet speciei, ut sit incensum majestatis tuæ in odorem suavitatis acceptum, et a te, Domine, benedicatur, ita ubicunque odor pervenerit, extricetur et effugetur omne genus dæmoniorum,

(13) Benedictio thymiamatis apud Martene habetur, sed est posterior sancti Gregorii temporibus, nec reperitur in ullo alio antiquo sacramentario libro XI sæculi. In Missali Mozarabum adest hæc rubrica: Deinde benedicat quinque grana thuris

sicut fumus jecoris piscis, quem Raphael archangelus tuus Tobiae famulo tuo docuit accendi ad sanctam liberationem. Descendat super hanc speciem incensi plena benedictio, ut sit tibi acceptum; sicut ille, de quo David propheta tuus cecinit dicens: Dirigatur oratio mea, sicut incensum in conspectu suo. Sit nobis odor consolationis ac suavitatis et gratiæ, ut fumus ejus effuget omnes phantasias mentis et corporis, ut simus, Apostoli tui voce, boni odoris Deo, effugiat a facie hujus incensi omnis dæmonum incursus, sicut pulvis a facie venti, et sicut fumus a facie ignis. Præsta hoc, piissime Pater, per Unigenitum tuum, cum quo vivis et regnas cum Spiritu sancto Deus in sæcula sæculorum. Amen.

B

BENEDICTIO IGNIS NOVI.

Omnipotens sempiternus, æterne Deus Creator omnium rerum, te humiliter deprecamur, ut hunc ignem novum, cælo terræ largitum, sanctificare et beneddicere digneris, et sicut in adventu tuo elementa contagione peccatorum polluta purgare polliceris; ita et hic ignis novus tabernaculis fidelium tuorum habendus purificationem perfectam obtineat, et obstaculis invictus contra omnem nequitiam maligni spiritus perficiatur. Per.

Lect. I. In principio creavit.

Oratio. Deus, qui mirabiliter creasti hominem et mirabilia redemisti, da nobis, quæsumus, contra oblectamenta peccati mentis ratione persistere, ut mereamur ad gaudia æterna pervenire. Per.

Lect. II. Factum est in vigilia. *Resp.* Cantemus Domino.

Oratio. Deus cujus antiqua miracula in præsentiquoque sæculo coruscant sentimus, præsta, quæsumus, ut sicut priorem populum ab Ægyptiis liberasti, hoc ad salutem gentium, per aquas baptismatis opereris. Per.

Lect. Apprehendent septem mulieres. *Resp.* Vine facta est.

Oratio. Deus, qui nos ad celebrandum paschale sacramentum utriusque Testamenti paginis instruis, da nobis intelligere misericordiam tuam, et ea perceptione præsentium munerum firma sit expectatio futurorum. Per.

Lect. Hæc est hæreditas. *Resp.* Attende cælum.

Oratio. Deus, qui Ecclesiam tuam semper gentium vocatione multiplicas, concede propitius, ut quos aqua baptismatis abluis, continua protectione tuearis. Per.

Resp. Sicut cervus.

Oratio. Concede, quæsumus, omnipotens Deus, ut qui festa paschalia agimus cælestibus desideriis accensi, fonte vitæ satiemur. Per.

insignenda cereo. Quem ritum notat in margine Blanchini initium sumpsisse sæculo X. At in ea missa nulla fit mentio de benedictione thymiamatis, neque thuris comburendi.

14) *Ad missam dicitur Gloria in excelsis Deo.*

Deus, qui hanc sacratissimam noctem gloria Domini resurrectionis illustras, conserva in nova familiae tuæ prole adoptionis spiritum, quem dedisti, ut corpore et mente renovati, purum tibi exhibeant servitutem. Per eundem.

Secreta. Suscipe, Domine, quæsumus, preces populi tui cum oblationibus hostiarum, ut paschalibus initiata mysteriis ad æternitatis nobis medelam te operante proficiant. Per.

Præfatio. (✕) Æquum et salutare, te quidem, Domine, omni tempore, sed in hac potissimum nocte gloriosius prædicare, cum pascha nostrum immolatus est Christus. Ipse enim verus est Agnus, qui abstulit peccata mundi, qui mortem nostram moriendo destruxit, et vitam resurgendo reparavit. Et ideo.

Infra actionem. Communicantes et noctem sacratissimam celebrantes resurrectionis Domini nostri Jesu Christi secundum carnem, sed et memoriam venerantes imprimis gloriosæ semper virginis Mariæ genitricis ejusdem Dei et Domini nostri Jesu Christi, sed et beatorum apostolorum.

Hanc igitur oblationem servitutis nostræ, sed et cunctæ familiae tuæ, quæsumus, Domine, quam tibi offerimus pro his quoque quos regenerare dignatus es ex aqua et Spiritu sancto tribuens eis remissionem omnium peccatorum, quæsumus, Domine, ut placatus accipias. Per.

Postcommunio. Spiritum nobis, Domine, tuæ charitatis infunde, ut quos sacramentis paschalibus satiasti, tua facias pietate concordēs. Per... in unitate ejusdem Spiritus sancti Deus.

IN DIE DOMINICÆ SANCTÆ PASCHÆ.

Deus, qui hodierna die per Unigenitum tuum æternitatis nobis aditum devicta morte reserasti, vota nostra, quæ præveniendi aspiras, etiam adiuvando prosequere. Per eundem.

Secreta. Suscipe, Domine, preces populi tui cum oblationibus hostiarum, ut paschalibus initiata my-

(14) Duo in hac missa sunt potissimum advertenda. Primum, post benedictionem thuris et novi ignis præcipitur cantus hymni angelici *Gloria in excelsis Deo*. Ea fuit olim erga hymnum hunc reverentia, ut solis episcopis infra annum concederetur ipsius recitatio in missa; cæteris vero sacerdotibus die tantum solenni Pascha, qui mos usque ad XI sæculum, et præcisè ad annum 1040 creditur continuatus. Secundum, missa, quam hic habemus in privilegio Paschæ Resurrectionis Domini, celebratur nocte, ut liquet ex precibus. Non immerito igitur sollemnis hic dies inter polyliturgicos est rejiciendus, sicut Natalitius Christi Domini; dies polyliturgici ii sunt in quibus ab unico sacerdote plures celebrantur missæ, quorum duos habemus in nostro missali libro; diem nempe Natalem Domini et diem Resurrectionis. Varia sunt in ecclesiasticis historiis exempla de hoc antiquissimo ritu. Cantum est ab Emeritense concilio (can. 19) sub Vitaliano pontifice post medium VII sæculum, ut *presbyter qui plures sub suo regimine habet ecclesias, in singulis die dominicæ sacrum faciat*. Salegunstadiense celebratum anno 1022 (cap. 5) præfixit numerum missarum, et decrevit ne quis præsumat celebrare nisi

A steriis, ad æternitatis nobis medelam te operante proficiant. Per.

(✕) Æquum et salutare. Te quidem; require retro.

Communicantes; require in nocte sancta. Hanc igitur; similiter.

Postcommunio. Spiritum nobis Domine tuæ charitatis infunde, ut quos sacramentis paschalibus satiasti, tua facias pietate concordēs. Per.

FERIA II, IN PASCHA.

Deus, qui solemnitate paschali mundo remedia contulisti, populum tuum cælesti dono prosequere, ut et perfectam libertatem consequi mereatur, et ad vitam proficiat sempiternam. Per.

Secreta. Paschales hostias recensentes, quæsumus, Domine, ut quod frequentamus actu, comprehendimus affectu. Per.

Postcommunio. Impleatur in nobis, quæsumus, Domine, sacramenti paschalis sancta libatio, nosque de terrenis affectibus ad cælestem transferat intuitum. Per.

FERIA III, IN PASCHA.

Deus, qui Ecclesiam tuam novo semper fetu multiplicas, concede famulis tuis ut sacramentum vivendo teneant, quod fide perceperunt. Per.

Secreta. Suscipe, Domine, fidelium preces cum oblationibus hostiarum, ut per hæc pie devotius officia, ad cælestem gloriam transeamus. Per.

Postcommunio. Concede, quæsumus, omnipotens Deus, ut paschalis perceptio sacramenti, continua in nostris mentibus perseveret. Per.

IN OCTAVA PASCHÆ.

Præsta, quæsumus, omnipotens Deus, ut qui paschalia festa peregrinus hæc te largiente moribus et vita teneamus. Per.

Secreta. Suscipe munera, quæsumus, Domine, exultantis Ecclesiæ, et cui causam tanti gaudii præstitisti, perpetuum fructum concede lætitiæ. Per.

Postcommunio. Quæsumus, Domine Deus nosse, ut sacrosancta mysteria quæ pro reparationis nostræ

tres duntaxat missas. Et apud cardinalem Bonam (lib. 1, c. 18; II, 5) exempla colliguntur sanctorum qui plures unoquoque die sacrum faciebant, ibique inducitur sanctæ Romanæ Ecclesiæ consuetudo bis terque uno die sacrificium offerendi certis quibusdam festivis diebus Concilium Oxoniense tempore Honorii III mandavit unam tantum missam eodem die dicendam, exceptis diebus Natalis et Resurrectionis Domini, et in exsequiis ac sepultura mortuorum. In regno Valentis et aliis Hispaniæ regionibus sacerdotes bis et ter celebrabant die Commemorationis omnium Defunctorum, sive ex privilegio, sive ex consuetudine. SS. D. N. Benedictus XIV. P. M. sua decretali novissime edita hujusmodi consuetudinem confirmat et ampliat. His ergo fixis rationibus inter polyliturgicos dies, sicut Natalem Domini, ita festum Resurrectionis Domini recensere non ambigo. At si quis dicat, ut quidam asserere non dubitant, non ab uno sacerdote, sed a pluribus sacrificium offerri illis festivis diebus, quibus hæc missæ adnotatæ leguntur, legat, quæso, cardinales Bonam in suis liturgicis libris (n. 8) qui sanctorum eruditione hanc opinionem refellit.

munimine contulisti, et præsens nobis remedium A
esse facias et futurum. Per.

(15) IN NATALI SANCTI MARCI EVANGELISTÆ.

Deus, qui hanc diem, gloriosi beati Marci evangelistæ tui martyrio consecrasti, præsta, quæsumus ut ipse apud te pro nobis existat præcipuus suffragator, qui Unigeniti tui fieri meruit evangelicus prædicator. Qui tecum.

Secreta. Suscipe, quæsumus, Domine, dignanter oblata, et beati Marci evangelistæ suffragantibus meritis ad nostræ salutis auxilium provenire concede. Per.

Postcommunio. Cælestibus, Domine, resecti muneribus supplices deprecamur, ut beati Marci evangelistæ et martyris tui protegamur auxiliis, cujus devotis mentibus celebramus triumphum. Per.

IN DIE ASCENSIONIS DOMINI.

Concede, quæsumus, omnipotens Deus, ut qui hodierna die Unigenitum tuum redemptorem nostrum ad cælos ascendisse credimus, ipsi quoque mente in cælestibus habitemus. Per eundem Dominum nostrum.

Secreta. Suscipe, Domine, munera, quæ pro Filii tui gloriosa ascensione deferimus, et concede propitiis, ut a præsentibus periculis liberemur, et ad vitam perveniamus æternam. Per eundem.

Præfatio. (†) Æterne Deus, per Christum Dominum nostrum. Qui post resurrectionem omnibus discipulis suis manifestus apparuit, et ipsis cernentibus est elevatus in cælum, ut nos divinitatis suæ tribueret esse participes. Et ideo.

Communicantes et diem sacratissimum celebrantes, quo Dominus noster unigenitus Filius tuus unitam sibi fragilitatis nostræ substantiam in gloriæ tuæ dextera collocavit. Se det memoriam.

Communio. Præsta nobis, quæsumus, omnipotens et misericors Deus, ut quæ visibilibus mysteriis sumenda percepimus, invisibili consequamur effectu. Per.

SABBATO SANCTO IN PENTECOSTEN.

Lect. Tentavit Deus. *Resp.* Cantemus Deo.

Oratio. Deus qui in Abrahamæ famuli tui opere humano generi obedientiæ exempla præbuiti, concede nobis ex nostræ voluntatis pravitatem frangere, et tuorum præceptorum rectitudinem in omnibus adimplere. Per.

Lect. Scripsit Moyses. *Resp.* Attende cælum.

Oratio. Deus, qui nobis per prophetarum ora præcepisti temporalia relinquere, atque ad æterna festinare, da famulis tuis, ut quæ a te jussa cogno-

(15) In prima hujus missæ oratione sanctus Marcus martyrii gloria decoratur contra quosdam, qui ipsum e numero martyrum expungunt, quamvis Gelasius papa clare illum martyrem vocet. Eorum opinio his rationibus præcipue niitur, quia videlicet neque Eusebius, qui illius acta scripsit (lib. II, c. 14, 15; lib. III, cap. ult.), neque Isidorus vocent illum martyrem, neque martyrium dicant fuisse passum; ideoque Marcus (idem dic de Luca), in canone missæ non est ascriptus, cum dubium sit an occubuerit

vinus, implere cœlesti inspiratione valeamus. Per.
Lect. Apprehendent septem mulieres. *Resp.* Sicut cervus.

Oratio. Deus incommutabilis virtus, lumen æternum, respice propitiis ad totius Ecclesiæ tuæ mirabile sacramentum, et opus salutis humanæ perpetuæ dispositionis effectu tranquillius operare, totusque mundus experiatur et videat dejecta erigi, iaveterata novari, et per ipsum redire omnia in integrum, a quo sumpsere principium. Per.

Oratio. Præsta, quæsumus, omnipotens Deus, ut claritatis tuæ splendor effulgeat, et lux tuæ lucis corda eorum, qui per gratiam tuam renati sunt, sancti Spiritus illustratione confirmet. Per.

Secreta. Munera, Domine, quæsumus, oblata sanctifica, et corda nostra sancti Spiritus illustratione emunda. Per.

Communicantes et diem sacratissimum Pentecosten celebrantes, quo Spiritus sanctus apostolis in variis linguis apparuit. Sed et memoriam.

Hanc igitur oblationem servitutis nostræ, sed et cunctæ familiæ tuæ, quam tibi offerimus pro his quoque quos regenerare dignatus es ex aqua et Spiritu sancto tribuens eis remissionem omnium peccatorum, quæsumus, Domine, ut placatus accipias, diesque nostros.

Communio. Sancti Spiritus, Domine, corda nostra mundet infusio, et sui roris aspersione fecundet. In unitate.

IN DIE SANCTO PENTECOSTES.

Deus, qui hodierna die corda fidelium sancti Spiritus illustratione docuisti, da nobis in eodem spiritu rec a sapere, et de ejus semper consolatione gaudere. Per.

Secreta. Munera, quæsumus, Domine, oblata sanctifica et corda nostra sancti Spiritus illustratione emunda. Per.

Præfatio. (†) Æterne Deus per Christum Dominum nostrum, qui ascendens super omnes cælos, sedensque ad dexteram tuam, promissum Spiritum sanctum hodierna die in filios adoptionis effudit, quapropter profusis gaudiis totus in orbe terrarum mundus exultat, sed et supernæ virtutes, atque angelicæ potestates hymnum gloriæ concinunt sine fine dicentes.

Communicantes, ut supra.

Hanc igitur. Ut supra.

Communio. Sancti Spiritus, Domine, tuorum. Reliqua in vigilia.

IN DEDICATIONE TEMPLI.

Deus, qui nobis per singulos annos hujus sancti

martyr. In canone enim locum habent sancti martyres, confessoribus semper exclusis, teste Bona (lib. II, c. 12, n. 11). Attamen tanta est in Ecclesia Gelasii auctoritas ut omnem suspicionem tollat, cum dicat: *In Ægyptum directus verbum puritatis prædicavit, et gloriose consummarit martyrium.* Auctoritati Gelasii altera accedit nostri Sacramentarii, in quo sæculo XI appellatur martyr. Testimonio Pinii sæculo V vel VI legitur in fragmento Kalendarii Mozarabum VI Id. Febr. sancti Marci evangelistæ et martyris.

templi tui consecrationis reparas diem, et sacris mysteriis repræsentas incolumes, exaudi preces populi tui et præsta ut quisquis hoc templum beneficia petiturus ingreditur, cuncta se inpetrasse lætetur. Per.

Secreta. Annue, quæsumus, Domine, precibus nostris ut quicumque infra templi hujus, cujus anniversarium dedicationis diem celebramus, ambitum continemur, plena tibi atque perfecta corporis et animæ devotionis placeamus, ut dum hæc præsentia vota reddimus, ad æterna præmia te adjuvante venire mereamur. Per.

Postcommunio. Deus, qui Ecclesiam tuam sponsam vocare dignatus es, ut quæ haberet gratiam per Dei devotionem, haberet etiam ex nomine pietatem, da ut omnis hæc plebs, nomini tuo serviens, hujus vocabuli consortio digna esse mereatur, et Ecclesia tua in templo, cujus anniversarius dies celebratur, tibi collecta te timeat, te diligat, te sequatur, ut dum jugiter per vestigia tua graditur, ad coelestia promissa te ducente pervenire mereatur. Per.

(16) IN NATIVITATE SANCTI JOANNIS BAPTISTÆ.

Deus, qui præsentem diem honorabilem nobis in beati Joannis nativitate fecisti, da populis tuis spiritualium gratiam gaudiorum, et omnium fidelium mentes dirige in viam salutis æternæ. Per.

Secreta. Tua, Domine, muneribus altaria cumulam, illius nativitatem honore debito celebrantes, qui Salvatorem mundi et cecinit adfuturum, et adesse monstravit Dominum nostrum Jesum Christum.

Præfatio. (†) Æterne Deus, in die festivitatis hodiernæ, qua beatus Joannes Baptista exortus est. Qui vocem Matris Domini nondum editus sensit, et adhuc clausus utero adventus salutis humanæ prophetica exultatione gestavit; qui et genitricis sterilitatem conceptus abstulit, et patris linguam natus absolvit, solusque omnium prophetarum, Redemptorem mundi, quem prænuntiavit, ostendit, et ut sacræ purificationis effectum, aquarum naturam conceperit, sanctificandis Jordanis fluentis ipso bap-

(16) Missa hæc cum sua præfatione est ritus Ambrosiani, sed aliquantulum immutata. Afferit P. Blanchinius præfationem Ambrosianam his verbis: « Æterne Deus, et in die festivitatis hodiernæ, quo beatus Baptista Joannes exortus est, exultare, qui vocem Matris Domini nondum editus sensit; et adhuc clausus utero adventus salutis humanæ prophetica exultatione gestavit, qui et genitricis sterilitatem conceptus abstulit, et patris linguam natus absolvit, solusque omnium prophetarum Redemptorem mundi, quem nuntiavit, ostendit, » etc. Quæ in Ambrosiana sequuntur, in nostra prætermittuntur; quæ vero continuantur in nostro Sacramentario, ex Gregoriano desumuntur, nimirum, et ut sacræ purificationis effectum aquarum natura conciperet, sanctificandis Jordanis fluentis, ipsum baptismo baptismatis lavit Auctorem. Et ideo, etc.

(17) Variæ sunt opiniones circa tempus, quo ante sæculum XI festus dies beatæ Virginis in cœlum assumptæ celebraretur, quas refert Martene. Mabilonius in Liturgia Gallicana (l. II) scribit celebratum fuisse die 18 Januarii, idque auctoritate vetustissimorum martyrologiorum probat, inter quæ afferit

A tismo baptismatis lavit Auctorem. Et ideo cum.

Postcommunio. Sumat Ecclesia tua, Deus, beati Joannis Baptistæ generatione lætitiã. per quæ suæ regenerationis cognovit auctorem Jesum Christum Filium tuum.

IN NATIVITATE APOSTOLORUM PETRI ET PAULI.

Deus qui hodiernam diem apostolorum tuorum Petri et Pauli martyrio consecrasti, da Ecclesie tue eorum in omnibus sequi præceptum, per quos religionis sumpsit exordium. Per.

Secreta. Hostias Domine, quas nomini tuo consecrandas offerimus, apostolica persequatur oratio, per quam nos expiari tribuis et defendi. Per.

Præfatio. (†) Æquum et salutare, te, Domine, suppliciter exorare, ut gregem tuum, pastor pietate non deseras, sed per beatos apostolos tuos constanti protectione custodias, ut iisdem rectoribus gubernentur quos operis tui vicarios eidem contulisti præesse pastores. Et ideo cum.

Communio. Quos cœlesti, Domine, alimen'o satiasti, apostolicis intercessionibus ab omni adversitate custodi. Per.

IN NATIVITATE SANCTI LAURENTII.

Da nobis, quæsumus omnipotens Deus, vitium nostrorum flammam extinguere, qui beato Laurentio tribuisti tormentorum suorum incendia superare. Per.

Secreta. Accipe, quæsumus, Domine, muneri dignanter oblata, et beati Laurentii suffragantibus meritis ad nostræ salutis auxilium pervenire concede. Per.

Postcommunio. Sacro munere satiati supplices te, Domine, deprecamur, ut quod debite servitio celebramus officio, salvationis tuæ sentiamus augmentum. Per.

(17) IN DIE ASSUMPTIONIS SANCTÆ MARIE.

Veneranda nobis, Domine, hujus est diei festivitatis, in qua sancta Dei genitrix mortem subit temporalem, nec tamen mortis nexibus deprimi potuit, quæ Filium tuum Dominum nostrum de se genuit incarnatum. Qui tecum.

Hieronymianum Florentinii, ubi habetur: XI Kal. Februarii, depositio sanctæ et gloriôsæ beatæ Mariæ matris. D. N. J. C., ibique disertissime de hoc festo die loquitur ad 15 Augusti translato lege Maurus imp. quod auctoritate Nicephori probat. Dictum Nicephori ita accipiendum est (lib. XVII, cap. 28) ut festus ab Ecclesiâ jam institutus per Orientem a Mauritio sanctione edita propagatus fuerit, quare Martene iis non assentitur, qui ad sæculum VIII retrahunt institutionem hujus festivi diei. Legatur et Pagius in suo Breviario (num 26) sub Sergio.

In hac missa notis dignæ sunt prima et altera orationes, in quibus beatæ Virginis obitus, ejusque in cœlum assumptio memorantur, ad reprimeendum hæreticorum Collyridianorum temeritatem asserentem beatam Virginem divina natura præditam mortis corruptionem effugisse. Sancta Romana Ecclesia constanter agnovit in ipsa humanam duntaxat naturam, eamque corpus habuisse mortale, et revera esse mortuam. Quapropter plurima martyrologia sub die 18 Januarii illius dormitionem annuntiant. Vide Baronium in notis ad martyrologium ad diem 15 Augusti.

Secreta. Oblatis, Domine, placare muneribus, et accedente beata semper virgine Maria cum omnibus sanctis tuis a cunctis nos defende periculis.

Secreta. Subveniat, Domine, plebi tuæ Dei Genitricis oratio, quam et si pro conditione carnis migrasse agnoscimus, in cœlesti gloria apud te pro nobis rare sentiamus. Per.

Præfatio. (†) Æterne Deus, et te in veneratione ætæram virginum exultantibus animis laudare, medicare et prædicare, inter quas intemerata Dei ematrix virgo Maria, cujus assumptionis diem celebramus, gloriosa effulsit. Quæ et Unigenitum tuum sancti Spiritus ob umbratione concepit, et virginitalis gloria permanente, huic mundo lumen æternum effudit Jesum Christum Dominum nostrum. hæc laudant angeli.

Postcommunio. Mensæ cœlestis participes effecti imploramus clementiam tuam, Domine Deus noster, qui festa Dei Genitricis colimus, a malis inimicis eius intercessionibus liberamus. Per eum.

(18) IN NATIVITATE SANCTÆ MARIÆ.

Supplicationem servorum tuorum, Deus, miserator exaudi, ut qui in nativitate Dei Genitricis et virginis congregamur, ejus intercessionibus complentur, a te de instantibus periculis eruanur. Per.

Secreta. Unigeniti tui, Domine, nobis succurrat humanitas, ut qui, natus de Virgine, Matris integritatem non minuit, sed servavit, in nativitate ejus solemnibus a nostris nos piaculis exuens oblatam nostram sibi faciat acceptam. Per.

Postcommunio. Sumptis, Domine, sacramentis, intercedente beata et gloriosa semper virgine Dei genitrice Maria ad redemptionis æternæ proficiamus augmentum. Per.

(18) Validum argumentum ab hac missa habemus contra illos qui hunc festivum diem institutum dicuntur a seculo XIII ab Innocentio IV. De ejus antiquitate luculenter disserit card. Baronius in suis notis ad martyrologium ad diem 8 septemb. Quo vero certo tempore fuerit institutum, non liquet. Ex ecclesiasticis historiis compertum habemus Gallicanam Ecclesiam temporibus Caroli Magni et Ludovici Pii hunc festum diem nescisse ex concilio Moguntino habito anno 813, ideoque post sæculum IX ejus institutio vel propagatio est referenda; et ex nostro missali libro, in quo missa, et in postrema Appendice etiam præfatio exarata sunt, suspicari possumus circa XI sæculum fuisse festivum hunc diem propagatum.

(19) Festus dies sancti Michaelis archangeli refertur ad III Kal. Octobris, qua die de dedicatione ecclesiæ ipsius in monte Gargano universaliter agitur. In meo membranaceo breviario sæculo XIV scripto legitur: III Kal. Octobris dedicatio basilicæ Sancti Michaelis duplex. Cardinalis Baronius in suis notis ad martyrologium animadvertit VIII Idus Maii regi de apparitione sancti Michaelis, hic de dedicatione ecclesiæ, quæ facta videtur hoc die quo omnium angelorum solemnibus memoria consuevit antiquitus in Ecclesia celebrari. Et revera in nostro Sacramentario libro duæ hujus missæ orationes diriguntur ad omnes angelos, oratio postrema ad omnes

(19) IN FEST. SANCTI MICHAELIS ARCHANGELI.

Deus, qui miro ordine angelorum ministeria hominumque dispensas, concede propitius ut a quibus tibi ministrantibus in cœlis semper assistitur, ab his in terra nostra vita muniatur. Per.

Secreta. Hostias tibi, Domine, laudis offerimus suppliciter deprecantes, ut eosdem angelico pro nobis interveniente suffragio, et placatus accipias et ad salutem nostram pervenire concedas. Per.

Præfatio. (†) Æterne Deus, sancti Michaelis archangeli merita prædicantes, quamvis enim nobis sit omnis angelica veneranda sublimitas, quæ in majestatis tuæ assistit conspectu, illa tamen est propensius honoranda, quæ in ejus dignitate ordinis cœlestis militiæ meruit principatum. Per Christum.

Communio. Repleti, Domine, benedictione cœlesti, suppliciter imploramus, ut quod fragili celebramus officio, sanctorum archangelorum nobis prodesse sentiamus auxilio. Per.

(20) IN FESTIVITATE OMNIUM SANCTORUM.

Omnipotens sempiternæ Deus, qui nos omnium sanctorum tuorum merita sub una tribuisti celebritate venerari, quæsumus, ut desideratam nobis tuæ propitiationis abundantiam multiplicatis intercessionibus largiaris. Per.

Secreta. Munera tibi, Domine, nostræ devotionis offerimus, quæ et pro cunctorum tibi grata sint honore justorum, et nobis salutaria te miserante reddantur. Per.

Communio. Da, quæsumus, Domine, fidelibus populis omnium semper sanctorum veneratione letari, et eorum perpetua supplicatione muniri. Per.

(21) EODEM DIE SANCTI CÆSARII.

Deus, qui nos beati martyris tui Cæsarii annua

archangelos, præfatio sanctum duntaxat Michaelem angelorum principem respicit; ideoque ritus ille antiquus a Baronio enuntiatus hic servatur, et in hoc festo die singulorum angelorum solemnibus memoria recolitur.

(20) Omnium Sanctorum festivus dies posterior est sancti Gregorii temporibus, qui Romæ jussu Bonifacii IV initium sumpsit, deinde communis cæteris etiam Ecclesiis evasit præcepto Gregorii IV. Ita Baronius (not. ad Martyrol.) ex Chronico Sigeberti sub anno 835, ubi habetur Ludovicum Pium, momente Gregorio IV, aliisque episcopis assentientibus, statuisse ut in Galliis et in Germania festivus omnium Sanctorum dies Kalendis Novembris haberetur; non enim ante Ludovicum Pium illorum memoria relegebatur, ut patet ex concilio Moguntino sub Carolo Magno in quo nulla de hoc festo die mentio. Propriam præfationem habemus hic in postrema Appendice.

(21) Hac ipsa die alteram habemus missam de sancto Cæsario martyre; etiam in Martyrologio Romano ejus passionis memoria recolitur Kalendis Novembris, ut et in meo Breviario alias memorato Kalendis Novembris legitur: *Festivitas Omnium Sanctorum et sancti Cæsarii martyris.* Multa de sancto Cæsario in suis notis ad Martyrologium refert Baronius, quibus peculiaris erga illum Benedictini ordinis cultus elucet. Habet siquidem sanctus

solemnitate letificas, concede propitius ut cujus natahtia colimus, etiam actiones imitemur. Per.

Secreta. Hostias tibi, Domine, beati Cæsarii martyris tui dicatas, meritis benignus assume, et ad perpetuum nobis tribue pervenire subsidium. Per.

Communio. Omnipotens Deus, ut qui cœlestia alimenta percepimus, intercedente beato Cæsario martyre tuo per hæc contra omnia adversa muniamur. Per.

(22) IN FEST. SANCTI MARTINI EPISCOPI.

Deus, qui conspicias quia ex nulla nostra virtute subsistimus, concede propitius ut intercessionem beati Martini confessoris tui contra omnia adversa muniamur. Per.

Secreta. Da, misericors Deus, ut hæc nos salutaris oblatio et a propriis reatibus indesinenter expediat, et ab omnibus tueantur adversis. Per.

Communio. Præsta, quæsumus, Domine Deus noster, ut quorum festivitate votiva sunt sacramenta, eorum salutaria nobis intercessionem reddantur. Per.

IN FEST. SANCTI ANDRÆ.

Majestatem tuam, Domine, suppliciter exoramus, ut sicut Ecclesiæ tuæ beatus Andreas apostolus existit prædicator et rector, ita apud te sit pro nobis perpetuus intercessor. Per.

Secreta. Sacrificium nostrum tibi, Domine, quæsumus beati Andræ precatio sancta conciliet, ut cujus honore solemniter exhibetur, meritis eliciatur acceptum. Per.

Communio. Sumpsimus, Domine, divina mysteria beati Andræ festivitate lætantes, quæ sicut tuis

Cæsarius scriptorem suorum actorum Albericum diaconum Casinensis cœnobii, teste Petro diacono, libro De viris illustribus (cap. 11). Gelasius II pont. max., antea monachus Casinensis, ipsius acta versibus exornavit. Romæ antiqua Sancti Cæsarii ecclesia celeberrima erat, una ex viginti duabus abbatibus quas notatas vidit idem Baronius, in antiquo rituali libro, qui exstat in Vaticana Bibliotheca, in codice ms. *Liber censuum* nuncupato, cujus ecclesiæ titulo modo exornantur sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinales. Sancti Cæsarii corpus ad sanctæ Crucis in Jerusalem in agro Sessoriano monachorum Benedictino-Cisterciensium hodie quiescit. His ergo fisis argumentis, conjicio monachos Benedictinos ad præcipuam erga sanctum Cæsarium allectos fuisse venerationem; ideoque in hoc nostro Sacramentario tam insignis ipsius memoria recolitur, ut duæ forte misse hac ipsa die solemniter cantarentur.

(22) En alium, quem Benedictinus ordo præcipuo cultu fuit prosecutus, sanctum scilicet Martinum episcopum Turonensem, cujus missa habetur in sacramentorum libris, etiam Gelasiano et Gregoriano. Ipsemet sanctus Benedictus oratorium in monte Casino erexit in illius honorem. Sancti Martini festus dies post ejus obitum statim celebrari cepit, ideoque solus e confessoribus proprium in vetustissimis breviariis officium habet, quia ipsi primo publicus ab Ecclesia cultus est tributus, ut observat Bona (lib. II, cap. 12, n. 19). In postrema Appendice propria præfatione distinguitur.

(23) Sancti Nicolai sollemnis memoria haberi cœpit post illius sacri corporis translationem Barium, quæ contigit anno 807, ut scribit Sigebertus. Ante

sanctis ad gloriam, ita nobis, quæsumus, ad veniam prodesse perficias. Per.

(25) IN FEST. SANCTI NICOLAI EPISCOPI ET CONFESSORIS.

Omnipotens sempiternus Deus, qui hodierna die beatissimum confessorum tuum atque pontificem Nicolaum, ætherea regna penetrare fecisti; da, quæsumus, supplicibus tuis digne illius solemnia celebrare, ut per ejus venerandam festivitatem salutem consequamur et pacem. Per.

Secreta. Munera tibi, Domine, dicata sanctifica, et, intercedente beato Nicolao confessore tuo atque pontifice, per eadem nos placatus intende. Per.

Communio. Protege, quæsumus, Domine, plebem tuam, beati Nicolai præsulis patrocinio confidentem, et quam divinis recreas sacramentis, fac eam jugiter tuis inhærere mandatis. Per.

(24) MISSA DE SANCTA TRINITATE.

Omnipotens sempiternus Deus, qui dedisti famulis tuis in confessione veræ fidei æternæ Trinitatis gloriam agnoscere, et in potentia majestatis adorare Unitatem, quæsumus ut ejusdem fidei firmitate ab omnibus semper muniamur adversis. Per.

Secreta. Sanctifica, quæsumus, Domine Deus, per tui nominis invocationem hujus oblationis hostiam, et per eam nosmetipsos tibi perfice munus æternum. Per.

Præfatio. Æterne Deus, qui cum unigenito Filio tuo et Spiritu sancto unus es Deus, unus es Dominus; non in unius singularitate personæ, sed in unius Trinitatis substantia. Quod enim de tua gloria revelante te, credimus, hoc de Filio tuo, hoc de

hæc tempora vix Nicolai exstat memoria in ms. sacramentorum libris, vel in Gregoriano ordine, sed neque in meo Breviario membranaceo legitur. Eius autem festus Dies institutus fuit sæculo XI, ut scribit Gavantus in Actis sancti Alexii auctoritate Zonaræ (*Com. in rub. Brev. § 7, cap. 2*).

(24) Ante primam Dominicam Adventus habens hic missam de SS. Trinitate, quod est valde notandum. Opportune legi debet decretum Alexandri II, quo sic cautum est: *Festivitas sanctissimæ Trinitatis secundum consuetudinem diversarum Ecclesiarum, a quibusdam consuevit in octavis Pentecostes, ad alius Dominica prima Adventus Domini celebrari. Ecclesiæ siquidem Romana in usu non habet, quod in aliquo tempore hujusmodi celebret specialiter festivitatem, cum singulis diebus Gloria Patri, etc., similiter recantur ad laudem pertinentia Trinitatis.* Micrologus scribit (cap. 6) ab aliquibus Ecclesiis hunc festiva diem propria auctoritate fuisse celebratum. Quod redarguit; assertit etiam fuisse missam ab Alexio compositam, præfationem a Pelagio approbatam. Rupertus de hoc festo die loquitur tanquam jamdudum instituto et ubique recepto. Ipsius memoria non reperitur nec in missis Mozarabum, neque in libro Orationum Gothicarum. Ecclesia Antissiodorensis anno 1217 celebrabat hoc ipso die, nempe ultima Dominica post Pentecosten, festum de SS. Trinitate, ut legitur in statutis ejus Ecclesiæ cap. LIX apud Labbeum (*Bibl. nov., tom. II, p. 498*). Monachi Cistercienses singulis Dominicis diebus post nonam olim cantasse missam de Trinitate assertit cardinalis Bona (lib. I, cap. 8, n. 10).

Sp̄ritu sancto, sine differentia discretionis sentimus, A ut in confessione veræ sempiternæque deitatis, et in personis proprietas, et in essentia unitas, et in majestate adoretur æqualitas. Quem laudant angeli, venerantur archangeli, throni, dominationes, principatus et potestates, virtutes cœlorum adorant; quem cherubim et seraphim non cessant clamare dicentes

Postcommunio. Domine Deus, Pater omnipotens, nos famulos tuos, tuæ majestati subjectos, per unicum Filium tuum in virtute Spiritus sancti benedic semper, et protege, ut ab omni hoste securi in tua jugiter laude lætemur. Per eundem, etc., in unitate

DOMINICA PRIMA DE ADVENTU.

Excita, quæsumus, Domine, potentiam tuam et veni, ut ab imminentibus peccatorum nostrorum periculis te mereamur protegente eripi, te liberante salvari. Qui vivis.

Secreta. Hæc sacra nos potenti virtute mundatos, ad suum faciant puriores venire principium. Per.

Communio. Suscipiamus, Domine, misericordiam tuam in medio templi tui, ut reparationis nostræ ventura solemnia congruis honoribus præcedamus. Per.

(25) MISSA IN HONORE OMNIUM SANCTORUM.

Concede, quæsumus, omnipotens Deus, ut intercessio nos sanctæ Dei genitricis virginis Mariæ, sanctorum omnium apostolorum, martyrum, confessorum atque virginum, et omnium electorum tuorum ubique lætificet, ut dum eorum merita recolimus, patrociniâ sentiamus. Per.

Secreta. Oblatis, quæsumus, Domine, placare muneribus, et intercedente beata semper virgine Maria cum omnibus sanctis tuis a cunctis nos defende periculis. Per.

Communio. Sumpsimus, Domine, beatæ Mariæ semper virginis et omnium sanctorum tuorum commemorationem facientes sacramenta cœlestia, præsta, quæsumus, ut quod temporaliter gerimus, æternis gaudiis consequamur. Per.

MISSA PRO CONGREGATIONE.

Omnipotens sempiternæ Deus, qui facis mirabilia magna solus, protende, super famulos tuos et super cunctas congregationes illis commissas, spiritum gratiæ salutaris, et ut in veritate tibi complacent, perpetuum eis rorem tuæ benedictionis infunde. Per.

Secreta. Hostias, Domine, amulorum tuorum placatus intende, et quas in honore nominis tui devota mente celebrant, perficere sibi sentiant ad medelam. Per.

(25) Quæ sequuntur missæ votivæ appellatæ omnes reperiuntur in libris sacramentorum editis a Menardo et a Pamelio in Gregoriano, et a cl. præsule Angelo Rota. — Hæc est prima votiva missa in hoc Sacramentario. Ne quis tamen putet hanc esse duplicatam, cum alia habeatur Kalendis Novembris; hæc enim respicit solemnitatem Omnium

Communio. Quod cœlesti recreas munere, perpetuo, Domine, comitare præsidio, et quos fovere non desinis, dignos fieri sempiterna redemptione concede. Per.

MISSA PRO PACE.

Deus, a quo sancta desideria, recta consilia et justa sunt opera, da servis tuis illam, quam mundus dare non potest pacem, ut et corda nostra mandatis tuis dedita, et hostium sublata formidine, tempora sint tua protectione tranquilla. Per.

Secreta. Deus, qui credentes in te populos nullis sinis concuti terroribus, dignare preces et hostias dicatæ tibi plebis suscipere, ut pax tua pietatè concessa, Christianorum fines ab omni hoste faciat esse securos. Per.

Communio. Deus auctor pacis et amator, quem nosse vivere, cui servire regnare est, protege ab omnibus impugnationibus supplices tuos, ut qui in defensione tua confidimus, nullius hostilitatis arma timeamus. Per.

MISSA PRO ITER AGENTIBUS.

Adesto, Domine, supplicationibus nostris, et viam famulorum tuorum in salutis tuæ prosperitate dispone, ut inter omnes viæ hujus varietates tuo semper protegantur auxilio. Per.

Secreta. Propitiare, Domine, supplicationibus nostris, et has oblationes, quas tibi offerimus pro famulis tuis illi, benignus assume, et viam illorum præcedente gratia tua dirigas, et subsequente comitari digneris, ut de actu atque incolumitate eorum secundum misericordiæ tuæ præsidia gaudeamus. Per.

Postcommunio. Tua nos, Domine, sperantes in te, quæ sumpsimus sacramenta custodiant, et famulos tuos contra omnes ubique tueantur incursus. Per.

MISSA PRO FAMILIARIBUS.

Omnipotens sempiternæ Deus, miserere famulis tuis illi, et dirige eos secundum tuam clementiam in viam salutis æternæ, ut te donante tibi placita cupiant, et tota virtute perficiant. Per.

Secreta. Proficiant, quæsumus, Domine, hæc, quæ tuæ supplices offerimus majestati, ad salutem famulorum tuorum illi, ut tua providentia eorum vita inter adversa et prospera ubique dirigatur. Per.

Communio. Sumentes, Domine, perpetuæ sacramenta salutis, tuam deprecamur clementiam, ut per ea famulos tuos ab omni adversitate protegas. Per.

MISSA VOTIVA.

Deus, qui justificas impium et non vis mortem peccatoris, majestatem tuam suppliciter deprecamur,

Sanctorum sub una celebritate; votiva vero est in honorem omnium Sanctorum ad implorandum ipsorum patrocinium. Infra pariter altera habetur missa inter votivas, cujus titulus est: *In honorem omnium Sanctorum pro vivis et defunctis*, cum unica oratione, et reliquæ duæ forte desumendæ sunt ex præsentī missa, quæ prima habetur inter votivas.

ut famulum (os) tuum (os) de tua misericordia confidentem (es) cœlesti protegas benignus auxilio, et assidua enim (os) protectione conserves, ut tibi jugiter famuletur (entur), et nullis tentationibus a te separetur (entur). Per.

Præfatio. Deus, cui proprium est, etc.; suscipe, clementissime Pater, hostiam placationis et laudis, quam ego indignus famulus tuus sacerdos tibi offerre præsumo ad honorem et gloriam nominis tui pro incolumitate famuli (orum) tui (tuorum) ill., ut omnium delictorum suorum veniam consequatur (antur). Per.

Postcommunio. Purificent nos, quæsumus, Domine, sacramenta sancta quæ sumpsimus, et famulum (os) ill. ab omni culpa liberum (os) esse concede, ut qui conscientie suæ reatu constringitur (guntur), de cœlestis remedii plenitudine glorietur (entur). Per.

MISSA PRO INFIRMO.

Omnipotens sempiterne Deus, salus æterna credentium, exaudi nos pro famulo (is) tuo (is), pro quo (quibus) misericordie tuæ imploramus auxilium, ut reddita sibi sanitate gratiarum tibi in Ecclesia tua referat (ant) actionem (es). Per.

Secreta. Deus, sub cujus moderamine vitæ nostræ momenta decurrunt, suscipe preces et hostias famuli tui, pro quo misericordiam tuam ægrotante imploramus, ut de cujus periculo metuimus, de ejus salute lætemur. Per.

Communio. Deus infirmitatis humanæ singulare præsidium auxilii tui super infirmum (os) famulum (os) tuum (os) ostende virtutem, ut ope misericordie tuæ adjutus (is) Ecclesie tuæ sanctæ præsentari mereatur (antur). Per.

MISSA PRO SEIPSO.

Suppliciter te, Deus, Pater omnipotens, qui es creator omnium rerum, deprecor, ut dum me famulum tuum coram omnipotentia majestatis tuæ graviter deliquisse confiteor, manum misericordie tuæ mihi porrigas, quatenus, dum hanc oblationem tuæ pietatis offero, quod nequiter commisi, clementissime digneris absolvere. Per.

Secreta. Deus misericordie, Deus pietatis, Deus indulgentie, indulge, quæso, et miserere mei, et hoc sacrificium, quod pietati tuæ humiliter offero, benigne digneris suscipere, et peccata, quæ labentibus vitiis contraxi, pius et propitius ac miseratus indulgeas, ut locum penitentiae ac plurima lacrymarum concessa venia a te merear accipere. Per.

Postcommunio. Deus charitatis et pacis, qui pro salute generis humani crucis patibulum suscepisti, et sanguinem tuum pro redemptione nostra fudisti, preces meas placatus et benignus suscipe et misericordiam tuam mihi concede, ut cum animam meam

(26) Expletis missis votivis, sequitur missa sancti Urbani papæ et martyris in nostro Sacramentario, quod non est mirandum; peculiari siquidem cultu monasticus ordo sanctum pontificem prosequatur. Videantur quæ hac super re dicat Martene (De

A de corpore exire jusseris, pars iniqua in me non habeat potestatem, sed angelus tuus pacis inter sanctos et electos tuos me collocet, ubi lux permanet indeficiens et vita perpetua. Qui vivis et regnas.

MISSA PRO OMNIBUS.

Pietate tua, quæsumus, Domine, nostrorum omnium solve vincula delictorum, et intercedente beata et gloriosa semper virgine Dei genitrice Maria cum omnibus sanctis tuis, domnum papam, pontifices et abbatem nostrum, reges et principes nostros, et omnem populum Christianum, nosque famulos tuos, atque locum istum cum omnibus habitantibus in eo in omni sanctitate custodi, omnesque affinitate ac familiaritate, sive orationis commendatione nobis conjunctos a vitiis purga, virtutibus illustra, pacem et salutem nobis tribue, hostes visibiles et invisibiles remove, carnalia desideria repelle, acrem salubrem indulge, inimicis nostris charitatem largire, nec non qui suas eleemosynas nobis largiti sunt, delicta clementer ignosce, et omnibus fidelibus vivis et defunctis in terra viventium vitam pariter et requiem æternam concede. Per eundem.

Secreta. Deus, qui singulari corporis tui hostia totius mundi solvistis delicta, hac oblatione placatus maculas scelerum nostrorum absterge, et omnium fidelium Christianorum vivorum ac mortuorum peccata dimitte, eisque præmia æterna concede. Qui vivis.

Communio. Sumpta, quæsumus, Domine, cœlestia sacramenta omnia crimina nostra detergant, omnem quepravitatem et infirmitatem, seu hosticam rabiem, nec non et subitanam mortem, meritis et intercessionem sanctæ Dei Genitricis et Virginis Mariæ, atque omnium sanctorum a nobis procul repellant, et omnibus fidelibus vivis et defunctis prosint ad veniam, pro quorum tibi sunt oblata salute. Per.

IN SANCTI URBANI.

Da, quæsumus omnipotens Deus, ut qui beati Urbani martyris tui atque pontificis solemnia colimus, ejus aperte intercessionibus adjuvemur. Per.

Secreta. Hæc hostia, Domine, quæsumus, emundet nostra delicta, et ad sacrificium celebrandum subditorum tibi corpora mentesque sanctificet. Per.

Communio. Refecti participatione muneris sacri, quæsumus, Domine Deus noster, ut cujus exsequimur cultum, sentiamus effectum. Per.

IN NAT. UNIUS APOSTOLI.

Quæsumus, omnipotens Deus, ut beatus ill. apostolus tuum pro nobis imploret auxilium, ut a nostris reatibus absoluti, a cunctis etiam periculis eruamur. Per.

Secreta. (26) Sacrandum tibi, Domine, munus offerimus, quo beati ill. apostoli tui solemnia recolentes

antiq. eccl. ritib. lib. iv, cap. 32, n. 12 et cap. 27). In nostro agro Pyrano adest nobile templum ad Æsinantis fluvii ripas, sancto Urbano sacrum, cui a sæculo xi adnexum erat insigne monasterium ordinis sancti Benedicti, nunc tandem vetustate collapsum.

purificationem quoque nostris mentibus imploramus. **A** tercedente beato ill. confessore tuo atque pontifice Per.

Communio. Perceptis, Domine, sacramentis suppliciter exoramus ut intercedente ill. apostolo tuo, quæ pro illius veneranda gerimus solemnitate, nobis proficiant ad medelam. Per.

IN NAT. PLURIMORUM APOSTOLORUM.

Deus, qui nos annua apostolorum tuorum ill. solemnitate lætificas, præsta, quæsumus, ut quorum gaudemus meritis, instruamur exemplis. Per.

Secreta. Munera, Domine, quæ pro apostolorum tuorum ill. solemnitate deferimus, propitius suscipe, et mala omnia, quæ meremur avertc. Per.

Communio. Quæsumus, Domine, repleti mysteriis, ut quorum solemnia celebramus, eorum orationibus **B** adjuvemur. Per.

IN NATALI UNIUS MARTYRIS.

Votivos nos, Domine, quæsumus ill. martyris tui Natalis semper excipiat, qui et iucunditatem nobis suæ glorificationis infundat, et tibi nos reddat acceptos. Per.

Secreta. Præsentia munera, quæsumus, Domine, ita serena pietate intueri, ut sancti Spiritus perfundantur benedictione et nostris cordibus eam dilectionem validam infundant, per quam sanctus martyr ill. omnia corporis tormenta devicit. Per.

Communio. Sumentes, Domine, cœlestis dona mysterii, quæsumus, ut beati ill. martyris tui adjuvemur meritis, cuius solemnitate debita veneratione celebramus. Per.

IN NAT. PLURIMORUM MARTYRUM.

Omnipotens sempiternè Deus, qui per gloriosa bella certaminis ad immortales triumphos beatos martyres tuos ill. transtulisti, da cordibus nostris dignam pro eorum commemoratione lætitiã, ut quorum gaudemus meritis, proficiamus exemplis. Per.

Secreta. Munera tibi, Domine, nostræ devotionis offerimus, quæ et pro tuorum tibi grata sint honore justorum et nobis salutaria te miserante reddantur. Per.

Communio. Præsta nobis, Domine, quæsumus, intercedentibus sanctis tuis ill. ut quæ ore contingimus, pura mente capiamus. Per.

IN NAT. PONTIFICUM.

Da quæsumus, omnipotens Deus, ut beati ill. confessoris tui atque pontificis veneranda solemnitas et devotionem nobis augeat et salutem. Per.

Secreta. Sacris altaribus, Domine, hostias superpositas, quæsumus ut sanctus ill. pontifex atque confessor in salutem nobis provenire deponat. Per.

Communio. Præsta, quæsumus, omnipotens Deus, ut de perceptis muneribus gratias exhibentes, in-

De ipso et de templo longiori calamo in Antiquitatibus Vallis Sancti Clementis et in Dissertatione de episcopis Camerinsibus sub episcopo Hugone

tercedente beato ill. confessore tuo atque pontifice beneficia potiora sumamus. Per.

IN NAT. CONFESSORUM QUI NON FUERUNT PONTIFICES.

Adesto, Domine, supplicationibus nostris, quas in sancti ill. confessoris tui commemoratione deferimus, ut qui nostræ justitiæ fiduciam non habemus, ejus, qui tibi placuit, precibus adjuvemur. Per.

Secreta. Hostias tibi, Domine, pro commemoratione sancti ill. confessoris tui offerimus, quem a tui corporis unitate nulla tentatio separavit. Per.

Communio. Ut nobis, Domine, tua sacrificii dent salutem, beatus ill. confessor tuus quæsumus precator accedat. Per.

IN NATALI VIRGINUM.

Deus, qui nos beatæ ill. virginis martyrisque tuæ annua solemnitate lætificas, concede propitius ut ejus adjuvemur meritis, cuius castitatis irradiamur exemplis. Per.

Secreta. Offerimus, Domine, preces et munera in honore sanctæ ill. virginis martyrisque tuæ gaudentes, præsta quæsumus ut et convenienter hæc agere et remediũ sempiternum valeamus acquirere. Per.

Communio. Adjuvent nos, quæsumus, Domine, hæc mysteria sancta quæ sumpsimus, et beatæ ill. virginis martyrisque tuæ intercessio veneranda. Per.

INCIPIT ORDO AD MONACHUM FACIENDUM.

Projiciat se novitius ante altare.

C Pater noster. Miserere mei. *Capitulum.* Ostende nobis, Domine. Esto ei, Domine. Mitte ei, Domine. Domine, exaudi.

Oratio. Deus, indulgentiæ Pater, qui te veritatem tuæ discretionis temperans indulsisti, ne filius portaret iniquitatem patris, et qui mira dispensatione etiam malis bene utens tuæ dignationis gratiam per eos frequenter operaris, quæsumus clementiam tuam, ut huic famulo tuo, ill. non obsistat quod per habitum religionis per nos tanta ac tali re indignos accepit, sed ministerium, quod exterius per nos exhibetur, tu interius per donum sancti Spiritus exsequaris. Per.

D *Alia oratio.* Deus, qui per cœternum Filium tuum cuncta creasti, quique mundum in peccatis inveteratum per mysterium sanctæ Incarnationis ejus renovare dignatus es, te supplices exoramus, ut ejusdem Domini nostri gratia super hunc famulum tuum, abrenuntiationem sæculi profitentem, clementer respicere digneris, per quam in spiritu suæ mentis renovatus veterem hominem cum suis actibus exuat, et novum hominem, qui secundum Deum creatus est, induere mereatur. Per.

Benedictio cucullæ. Domine Jesu Christe, qui tegumen nostræ mortalitatis induere dignatus es, obsecramus immensam tuæ largitatis abundantiam,

scribo. Agunt de eo etiam Camaldulensium Annalium scriptores (t. I et in hoc II).

ut hoc genus vestimenti, quod sancti Patres ad innocentiam vel humilitatis indicium abrenuntiantes ferre sanxerunt, ita beneddicere digneris, ut hic famulus tuus, qui hoc usus fuerit, te induere mereatur. Per.

Item alia oratio. Deus, æternorum honorum virtutum dator, et omnium benedictionum largus infusor, te subnixis precibus deprecamur, ut hanc vestem beneddicere et sanctificare digneris, qua famulus tuus ill. pro indicatione castimoniam induere vult, ut inter reliquos homines tibi cognoscatur esse devotus. Per Christum.

Tunc exuat eum veste laica ita dicendo : Exuat te Dominus veterem hominem cum actibus suis.

Induens vestem monachicam dicat : Induat te Dominus novum hominem, qui secundum Deum creatus est in justitia et sanctitate veritatis.

Benedictio vestimenti. Deus, qui vestimentum salutare et indumentum æternæ jucunditatis tuis libellibus promisisti, clementiam tuam suppliciter exoramus, ut hæc indumenta humilitatem cordis et contemptum mundi significantia, quibus famulo tuo ill. visibiliter est in formando proposito, propitius beneddicas, et beatæ castitatis habitum, quem te inspirante suscepit, te protegente custodiat. Per.

AD INDUENDUM VESTEM MONACHICAM.

Accipe vestem hanc sanctam atque monachicam, quam ante tribunal Domini nostri Jesu Christi sine macula perferas, per virtutem et misericordiam ejusdem, qui cum æterno Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per infinita sæcula sæculorum. Amen.

Dominator Domine, Deus salutaris noster, custodi hunc famulum tuum, ill. sub hoc jugo usque in finem, et dignum eum fac cum his qui tibi bene placuerunt, indue eum sanctificationis stola, accinge lumbos ejus sobrietate, ostende illum creatorem in omni abstinence, perfice illum in donis gratiæ spiritualis, ad gloriam potentiæ tuæ laudabilis, quia tu es Deus noster, qui vis omnes homines salvos fieri. Qui vivit.

Oratio. Te invocamus, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, super hunc famulum ill.

(27) In ordine ad initiandum monachum ritum habemus ad barbam tondendam. Priscis temporibus viri sæculares barbam prælongam portabant et nutriebant, eratque proinde signum vanitatis barba proluxa et oblonga. Monachi ad respuendam omnem sæculi vanitatem tironibus suis barbam tondabant. Vide quæ de hoc more dicant Annalium Camaldulensium scriptores (t. I, p. 580). Sic tamen monachi imberbes apparebant ut nulla in eorum vultibus notaretur mollities, quæ sane nimia fuisset, si novaculam adhibuissent. Forecipibus propterea barbam tondabant. Admissus sanctum Albertinum priorem Fontis-Avellanæ, in antiquissima icone in ejus monasterii templo depictum, barbam carere. Antiqua pariter imago sancti Petri Damiani, labente sæculo XIII, coleribus expressa in tabula principis aræ Sancti Exsuperantii Cinguli, ubi monachi Avellanenses diu vixerunt, hirsutam et brevem barbam exhibet, similem illis, quæ sæpe forcipibus detran-

A qui tibi vovit servire pura mente mundoque corde. ut eum sociare digneris inter illa centum quadraginta quatuor millia infantium, qui virgines permanserunt, et se cum mulieribus non coinquinaverunt, in quorum ore dolus inventus non est, ita et hunc famulum tuum ill. facias permanere per immaculatum Filium tuum Dominum nostrum, cum quo vivis et regnas Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

AD CLERICUM FACIENDUM.

Oratio. Oremus, dilectissimi fratres, Dominum nostrum Jesum Christum super hunc famulum tuum N., qui ad deponendam comam capitis sui pro amore Christi festinat, ut donet ei Spiritum sanctum, qui habitum religionis in eum perpetuo custodiat, et a mundi impedimento vel sæculari desiderio ejus coram custodiat, et sicut mutatus erit in vultu, ita manus dexteræ tuæ in eum virtute perfectionis boni operis tribuat in actum, et ab omni cæcitate spiritali oculos aperiat, ac lumen æternitatis gratiæ concedat. Per.

Dum tondis eum dicis antiphonam. Tu es, Domine, qui restitues hæreditatem meam mihi. Dominus pars hæreditatem meam (sic). Gloria Patri.

Item alia antiphona. Hæc est generatio quærentium Dominum, quærentium faciem Dei Jacob. Sic accipiet benedictionem a Domino.

Postquam tonsuratus est. Oratio. Omnipotens sempiternus Deus, propitiare peccatis nostris et ab omni servitute sæculari habitum super hunc famulum tuum N., dum ignominiam deponit, tu semper in eum perfruetur gratia, et sicut similitudinem coronæ tuæ ornatum gestare fecimus in capite, sic tua virtute et hæreditatem subsequi mereatur in corde. Per.

Alia oratio. Præsta, quæsumus, omnipotens Deus, ut famulum tuum N., quem hodie capiti comam suam pro divino amore deposuimus, ut in tua dilectione perpetua maneat, et eum sine macula in sempiterno custodias. Per.

(27) AD BARBAM TONDENDAM.

Deus, cujus Spiritu creatura omnis adulta cogaudet, exaudi preces nostras super hunc famulum

D cantur. Morem istum barbæ radendæ sæculo XI apud nonnullas Ecclesias locum obtinuisse; sed non æque ab omnibus fuisse receptum probat quoddam monumentum genuinum apud Papebrochium in Actis sanctorum, qui in Exegesi episcoporum Mediolanensium exhibet imaginem Herberti præsulis Mediolanensis, circa annum 1046, barbatus præferentem episcopum pallio ornatum. Probat etiam vir ille doctissimus Romanos pontifices hujus disciplinæ radendæ barbæ non usque adeo tenaces fuisse quin pro arbitrio recedendum sibi ab illa ducerent. In altero hujus libri tegumento ebreo sculptus conspicitur sanctus Theodorus, et quidem barbatus; sanctus Theodorus ex Græcis erat, qui contra Latinorum morem barbam non tondabant. Thomassinus (lib. II, c. 41, n. 1) animadvertit hoc ipso sæculo XI concilium Bituricense habitum anno 1031 statuuisse, canone 7, ut tonsuram ecclesiasticam habeant (clerici), hoc est barbam re-

tuum, N., juvenili ætate decorem, lætantem, et primis auspiciis attundentem, exaudi, ut, omnibus protectionis tuæ munitus, auxilio cœlestem benedictionem accipiat et præsentis vitæ præsidii gaudeat et æternis. Per.

(28) INCIPIT AD POENITENTIAM DANDAM.

Apprehende manum ejus dexteram et dic: Suscepimus, Deus, misericordiam tuam usque dextera tua. Gloria Patri,

Capit. Salvum fac servum tuum. Deus meus. Mitte ei, Domine, auxilium. Et de Sion. Domine, exaudi orationem. Et clamor. Exsurge, Domine, adjuva. Et libera nos. Dominus vobiscum. Et cum Spiritu.

Oratio. Exaudi, quæsumus, Domine, supplicum preces, et contentium tibi famulorum tuorum parce peccatis, ut pariter nobis indulgentiam tribuas benignus et pacem. Per.

Alia oratio. Præveniat hunc famulum tuum, quæsumus, Domine, tua misericordia, et omnes iniquitates ejus celeri indulgentia deleantur. Per.

Item alia oratio. Precamur clementiam tuam, Domine, quæsumus, et magnam misericordiam tuæ majestatis, ut famulo tuo N., peccata et facinora contenti veniam relaxare et præteritorum criminum culpas donare digneris, qui humeris tuis ovem perditam reduxisti ad oaulas, qui publicani precibus et confessione placatus es, tu etiam huic famulo tuo placare, Domine, tu hujus preces benignus suscipe, remitte ei, Domine, omnia crimina et peccata, et da ei pro suppliciis veniam, pro morte vitam, ut qui ad tantam spem cœlestis apicis est devolutus, de tua misericordia confidens, ad æterna gaudia te protegente perveniat. Per.

TUNC INCIPIUNT LITANIÆ CUM VII PSALMIS.

Kyrie, eleison. Christe, eleison.
Pater de cœlis Deus, miserere nobis.
Fili redemptor mundi Deus, mis. nob.
Spiritus sancte Deus, mis. nob.
Sancta Trinitas unus Deus, mis. nob.
Sancta Maria, ora pro nobis.
Sancte Michael, or.
Sancte Gabriel, or.
Sancte Raphael, or.
Sancte Joannes Baptista, or.

A Sancte Petre, or.
Sancte Paule, or.
Sancte Andrea, or.
Sancte Joannes evangelista, or.
Sancte Thoma, or.
Sancte Jacobe, or.
Sancte Philippe, or.
Sancte Bartholomæe, or.
Sancte Matthæe evangelista, or.
Sancte Matthia, or.
Sancte Barnaba, or.
Sancte Marce evangelista, or.
Sancte Luca evangelista, or.
Sancte Stephane, or.
Sancte Clemens, or.
B Sancte Apollinaris, or.
Sancte Vitalis, or.
Sancte Laurenti, or.
Sancte Vincenti, or.
Sancte Felix, or.
Sancte Fortunate, or.
Sancte Corneli, or.
Sancte Cypriane, or.
Sancte Sebastiane, or.
Sancte Cosmas, or.
Sancte Damiane, or.
Sancte Blasi, or.
Sancte Silvester, or.
Sancte Martine, or.
Sancte Ambrosi, or.
C Sancte Augustine, or.
Sancte Hieronyme, or.
Sancte Severe, or.
Sancte Nicolæ, or.
Sancte Leo, or.
Sancte Benedicte, or.
Sancte Maure, or.
Sancte Placide, or.
Sancte Philiberte, or.
Sancte Columbane, or.
Sancte Majole, or.
Sancte Galle, or.
Sancte Wido, or.
Sancta Felicitas, or.
D Sancta Perpetua, or.

sam, et coronam in capite. Item Coyacense anno 4050 canone 5, *semper coronas apertas habeant et barbas radant.* Gregorius VII, qui hoc ipso xi sæculo floruit, cum præfecto Sardinæ insulæ causam assignat cur episcopo Caralitano jusserit barbam radere, rescribit: *Ut scilicet ecclesiæ Occidentalis moribus antiquissimis se accommodet.*

Et hortatur præfectum, ut clerum universum compellat rasitare barbas, contumaces bonis spoliaret, Ecclesiæque fisco adjudicet. Sanctus Carolus Borromens (Act. Eccl. Mediol., p. 1061) præcipit clericis observandum barbæ radendæ institutum, a Patribus in concilio Carthaginensi iv firmatum. Quid igitur mirum, si hoc sæculo xi quando barbæ prolixæ vanitas excreverat, monachi sæculi pompis contradicentes barbam deponerent?

(28) Ritus iste ad dandam poenitentiam vulgatissi-

mus est apud antiquos monachos. Sciendum est morem apud illos fuisse ut quisquis, ad Deum conversus e sæculo, monasterium ingrederetur, deberet prius suæ conscientie maculas monasterii priori vel abbati detegere, et singillatim confiteri omnia peccata sua, recepturus poenitentiam ad præscriptum sacrorum canonum. Apud Carthusianos, juxta antiquas eorum leges, monachi conscientie manifestationem faciebant, non solum quando monasticum habitum suscipiebant, verum etiam quoties prior novus eligebatur. Ea tamen sacramentalis confessio videtur non fuisse. De hac re consule quæ eruditissime animadvertit præsul Sartius, mei amantissimus, in observatione viii ad caput 4, p. 43, Vitæ sancti Joannis Laudensis. Hujus danicæ poenitentiae ritus non erat privatus, sed publicus.

Sancta Agatha, or.
 Sancta Agnes, or.
 Sancta Cæcilia, or.
 Sancta Lucia, or.
 Sancta Justina, or.
 Sancta Anastasia, or.
 Sancta Savina, or.
 Sancta Columba, or.
 Sancta Barbara, or.
 Omnes sancti, or.
 Propitius esto, parce.
 Ab omni malo, libera.
 Ad insidiis diaboli, lib.
 A periculo mortis, lib.
 A persecutione inimici, lib.
 A peccatis multis, lib.
 Ab omni tentatione, lib.
 Ab omni cogitatione iniqua, lib.
 Ab omni iniquitate, lib.
 Ab omni immunditia, lib.
 A subitanea morte, lib.
 A gehenna ignis, lib.
 Misericors Deus, te rogamus.
 Redemptor mundi, te rog.
 Peccatores, te rog.
 Ut pacem nobis dones, te rog.
 Ut veniam delictorum nostrorum nobis dones, te rog.
 Ut veniam penitentiae nobis dones, te rog.
 Ut compunctionem cordis nobis dones, te rog.
 Ut fontem lacrymarum nobis dones, te rog.
 Ut mentis constantiam nobis dones, te rog.
 Ut remissionem peccatorum nobis dones, te rog.
 Ut ad vitam æternam nos perducere digneris, te rog.
 Ut nos exaudire digneris, te rog.
 Fili Dei, te rogamus audi nos (*bis*).
 Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, parce.
 Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, exaudi.
 Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miserere.
 Christe audi nos (*bis*).
 Kyrie eleison (*ter*). Pater noster.
Capit. Ego dixi, Domine, sana. Fiat, Domine, misericordia tua. Quemadmodum. Domine, averte faciem tuam. Et omnis iniquitas. Converte nos, Deus salutaris. Et averte iram. Domine, exaudi orationem. Et clamor meus. Exsurge, Domine, adjuva. Et libera nos. Dominus vobiscum. Et cum spiritu tuo.
Oratio. Exaudi, Domine, preces nostras, et convertenti tibi famulo tuo parce peccatis, ut quem conscientiae suae reatus accusat, indulgentia tuae miserationis absolvat. Per.
Alia oratio. Deus qui omnium conscientium tibi corda purificas, et accusantem suam conscientiam ab omni vinculo iniquitatis absolvis, da indulgen-

A tiam famulo tuo, et medicinam tribue vulnera, ut exclusa dominatione peccati, liberis tibi membris famuletur. Per

Alia oratio. Præsta, Domine, quæsumus, huic famulo tuo ill. dignæ penitentiae fructum, ut Ecclesie tuæ sanctæ, a cujus integritate peccando discessit, ad ejus mysterium veniam consequendo reddatur innocens. Per.

INCIPIT PENITENTIUM VERA CREDULITAS.

Credis in Deum Patrem omnipotentem et Filium et Spiritum sanctum? R. Credo.

Credis quod istæ tres personæ, quomodo dixeris, Pater et Filius et Spiritus sanctus tres sint, et unus Deus? R. Credo.

Credis quod ista carne in qua nunc es, in per B habebis resurgere, et recipere sive bona, sive mala, quæ egisti? R. Credo.

Vis dimittere illis qui in te peccaverunt, dicte Domino: Si non remiseritis hominibus peccata eorum, nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra? R. Dimitto.

Si de criminalibus peccatis peccasti, hoc est superbia, sacrilegium, homicidium, adulterium, furtum, rapina, vel alia quæ dinumerare longum est, sanctus ergo Paulus et Augustinus et alii sancti Patres computaverunt fieri pro his largas elemosinas, et longo tempore jejunium. Clerici v. ann.; diaconi vii; presbyteri x; monachi vii; episcopi xii. Si in consuetudine fuerit, addatur penitentia.

Tunc cantetur oremus. Omnipotens sempiternus C Deus, qui secundum magnam misericordiam tuam peccata penitentium deles, et in te sperantibus ceteri pietate succurris, famulo tuo ill., quæsumus, remissionem omnium peccatorum tribue, et tota placatus assume, renova in eo, piissime Pater, quidquid terrena fragilitate corruptum est, quidquid diabolica immissione violatum, miserere, Domine, gemituum ejus, miserere lacrymarum, ut de dolore in gaudium per tuam misericordiam transferatur. Per.

Secreta. Deus omnipotens, Deus misericors, Deus clemens, qui indulgentiam tuam nulla temporum lege concludis, suscipe preces et hostias, quas tibi pro indulgentia famuli tui ill. deferimus, ut et peccatorum ei veniam misericors largiaris, et cordis ejus recta desideria implere digneris. Per.

Postcommunio. Deus, qui misericordie tuæ petenti auxilio et prospera tribuis, et adversa depellis, universa obstacula, quæ famulo tuo ill. adversantur, expurga, et remotis tentationibus universis indefessa tibi gratiarum actione laudare mereatur. Per.

(29) MISSA IN DIE DEPOSITIONIS.

Deus, cui proprium est misereri semper et patientiæ, verum etiam die tricesima, septima, tertia, et anniversaria obitus eorumdem. Hic non habemus nisi missas in die depositionis, in tricesima et in anniversaria cum propriis præfationibus, tam die depositionis, quam anniversaria. Mura torius (*Antiq. medii ævi* t. IV, disser. 55) multis

(29) Apostolicæ traditionis est sacrificium pro defunctis offerre (*BONA*, lib. II, c. 15, n. 4) et Aetii error fuit negare sacrificium offerendum esse pro ipsis, ut scribit Epiphanius (*Hæres.* 75). Ritus deinde invaluit sacrum faciendi pro defunctis non tantum eorum die emortuali et sepul-

cere, te supplices deprecamur pro anima famuli tui ill. quam hodie de hoc seculo migrare jussisti, ut non tradas eam in manus inimici, et ne obliviscaris in finem, sed jubeas eam a sanctis angelis suscipi et ad patriam paradisi perducere, ut qui in te speravit et credidit, non pœnas inferni sustineat, sed gaudia æterna possideat. Per.

Secreta. Propitiare, quæsumus, Domine, animæ famuli tui ill. pro qua tibi hostiam immolamus, majestatem tuam suppliciter deprecantes, ut per hæc piæ placationis officia pervenire mereatur ad requiem sempiternam. Per.

Præfatio. Æterne Deus, qui benignitate gratuita peccatoribus largiens veniam, præparasti mortuis vitam, ne diutius teneret in pœna quos misericordia liberasset ex culpa. Tibi ergo, Domine, supplices preces effundimus, tibi famuli tui ill. animam et spiritum commendamus, ut receptus inter agmina sanctorum, loca nesciat inferorum. Nihil illi noceat, Domine, quicquid attrahente carnis fragilitate commisit, aut quod humanæ cupiditatis consuetudine pergravatus actu, verbo vel cogitatione peccavit, sed securus vestigia Salvatoris patiatur infinita dulcedine et præsentia veritatis. Redemptionem quoque corporis sui communitus fiducialiter expectare, quicquid habuit prius in fide, consequatur in munere. Per Christum.

Postcommunio. Præsta, quæsumus, Domine, ut anima famuli tui ill., quæ hodie de hoc sæculo migravit, his sacrificiis purificata, et a peccatis omnibus expedita, indulgentiam pariter et vitam capiat sempiternam. Per.

Deinde sequatur. Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie, etc. Dominus vobiscum.

Oratio. Tibi, Domine, commendamus animam famuli tui ill. ut defunctus a sæculo tibi vivat, et si qua fragilitatem mundanæ conversationis peccata admisit, tu venia misericordissimæ pietatis absterge. Per.

Alia oratio. F.c., quæsumus, Domine, hanc cum servo tuo ill. misericordiam ut factorum suorum in pœnis non recipiat vicem, qui tuam in votis tenuit voluntatem, ut sicut eum vera fides junxit fidelium turmis, ita eum illic tua miseratio societ angelicis choris. Per.

Alia oratio. Non intres in judicium cum servo tuo, Domine, quoniam nullus apud te justificabitur homo, nisi per te omnium peccatorum tribuatur remissio. Non ergo eum tua, quæsumus, judicialis sententia premat, quem tibi vera supplicatio fidei Christianæ commendat, sed gratia tua illi succurrente mereatur evadere judicium ultionis, qui, dum adviveret, insignitus est signaculo sanctæ Trinitatis. Per.

Item alia oratio. Deus, vitæ dator et humanorum

probat exemplis antiquitatem ritus anniversariorum emortualium dierum pro defunctis. Desideratur hic missa pro commemoratione fidelium defunctorum die secunda Novembris, quæ fuit instituta a sancto

corporum reparator, qui te a peccatoribus exorari voluisti, exaudi preces, quas speciali devotione pro anima famuli tui ill. tibi lacrymabiliter fundimus, ut liberare eam ab inferorum cruciatibus, et collocare inter agmina sanctorum tuorum digneris, veste quoque cœlesti, et stolam immortalitatis indui, et paradisi amœnitate confoveri. Per.

Alia oratio. Deus, qui humanarum animarum æternus amator es, animam famuli tui ill. quam vera, dum in corpore maneret, tenuit fides; ab omni cruciatu inferorum redde extorrem, ut segregatam ab infernalibus claustris, sanctorum mereatur adunare consortiis. Per.

Item alia oratio. Delicta juventutis et ignorantias famuli tui ill. ne memineris, Domine, sed secundum magnam misericordiam tuam memor esto illius in vita claritatis tuæ, aperiantur ei cœli, lateretur angeli, in regnum tuum, Domine, servum tuum suscipe.

ABSOLUTIO SUPER SEPULCRUM.

In ea potestate vel auctoritate fidentes, quam Dominus noster Jesus Christus beato Petro apostolo tribuit dicens: Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in cœlis, et quodcumque solveris super terram, erit solutum et in cœlis: Et cæteris dixit discipulis: Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis. Quantum nobis permissum est, ab omni vinculo peccatorum absolvimus te, ut quicquid suadente diabolo voluntate aut operatione commisisti, quantum Deo adjuvante possumus, tantum tibi indulgemus, ut fracta de collo tuo omnium delictorum catena liber et absolutus venias ante tribunal Domini nostri Jesu Christi in vita æterna, recepturus ab ipso hæreditatem cœlestis regni et sine fine gaudendi in sæcula sæculorum. Amen.

Dehinc pro omnibus in Christo quiescentibus in eodem cœmeterio, Psal. cum antiph. Dele, Domine, iniquitates eorum. *Psal.* Miserere mei, Deus, secundum. Pater noster. Et ne nos. A porta inferi. Erue, Domine, animas eorum. Dominus vobiscum.

Oratio. Deus, cujus miseratione animæ fidelium requiescunt, famulis et famulabus tuis, vel omnibus hic in Christo quiescentibus, da propitius veniam peccatorum, ut a cunctis reatibus absoluti sine fine latentur. Per.

Requiescant in pace. Amen.

MISSA IN TRICESIMO.

Quæsumus, Domine, famulo tuo ill. cujus tricesimum (vel septimum, vel tertium) obitus sui diem commemoramus, sanctorum atque electorum tuorum largiaris consortium, et rorem misericordiæ tuæ perennis infundas. Per.

Secreta. Adesto, Domine, supplicationibus nostris, et hanc oblationem, quam tibi offerimus ob diem depositionis tricesimi (vel septimi, vel tertii),

Odilone abbate Cluniacensi anno duntaxat 1040. Qui ritus in universa Ecclesia pontificum auctoritate fuit postea propagatus, ut adnotat Baronius (Not. ad Martyrol. die 2 Nov.).

pro anima famuli tui ill. placatus ac benignus assume. Per.

Postcommunio. Omnipotens sempiterne Deus, collocare dignare animam famuli tui ill., cujus depositionis diem tricesimum (vel septimum vel tertium) celebramus, in sinibus Abrahamæ, Isaac et Jacob, ut cum dies agnitionis tuæ advenerit, inter sanctos electos tuos eum resuscitari præcipias. Per.

MISSA IN ANNIVERSARIO.

Præsta, quæsumus, Domine, ut anima famuli tui ill., cujus anniversarium depositionis diem commemoramus, indulgentiam pariter et requiem capiat sempiternam. Per.

Secreta. Propitiare, Domine supplicationibus nostris pro anima famuli tui ill., cujus hodie annua dies agitur, pro qua tibi offerimus sacrificium laudis, ut eam sanctorum tuorum sociare consortio digneris. Per.

Præfatio. (†) Per Christum Dominum nostrum, per quem salus mundi, per quem vita hominum, per quem resurrectio mortuorum, per ipsum te, Domine, suppliciter deprecamur, ut animæ famuli tui ill., cujus diem anniversarium celebramus, indulgentiam largiri digneris perpetuam, atque a contagiis mortalitatis exutam, in æternæ salvationis partem restituas cum angelis. Et ideo.

Communio. Suscipe, Domine, preces nostras pro anima famuli tui ill., cujus diem anniversarium hodie celebramus, ut si quæ ei maculæ de terrenis contagiis adhæserunt, remissionis tuæ misericordia deleantur. Per.

MISSA PRO EPISCOPO.

Deus, qui inter apostolicos sacerdotes famulum tuum ill., pontificali fecisti dignitate vigere, præsta, quæsumus, ut eorum quoque perpetuo aggregetur consortio. Per.

Secreta. Suscipe, Domine, quæsumus, pro anima famuli tui episcopi, quas offerimus hostias, ut cui in hoc sæculo sacerdotale donasti meritum, donec et præmium. Per.

Communio. Propitiare, Domine, supplicationibus nostris et animam famuli tui episcopi ill., in vivorum regione æternis gaudiis jubeas sociari. Per.

MISSA PRO ABBATE.

Deus qui famulum tuum sacerdotalem atque abbatem sanctificasti vocatione misericordiæ, et assumpsisti consummatione felici, suscipe propitius preces nostras et præsta ut et ille tecum sit meritis, et a nobis non recedat exemplis. Per.

Secreta. Concede, quæsumus, omnipotens Deus, ut anima servi tui abbatis atque sacerdotis, cui regiminis et sacerdotii donasti meritum, hæc sancta mysteria, quæ tibi fideliter ministravit, etc. Per.

Communio. Prosit, quæsumus, Domine, anima famuli tui abbatis atque sacerdotis misericordiæ tuæ implorata clementia, ut ejus in quo superavit

A et credidit, æternum capiat te miserante consortium. Per.

MISSA PRO SACERDOTE.

Deus, cujus misericordiæ non est numerus, suscipe pro anima famuli ill., sacerdotis preces nostras, et lucem ei lætitiæ in regione sanctorum tuorum societatem concede. Per.

Secreta. Hostias tibi, Domine, laudis offerimus pro anima famuli tui sacerdotis, ut eam in numero fidelium tuorum lux æterna possideat. Per.

Communio. Illis sacrificiis, quæsumus, Domine Deus, purgata anima famuli tui sacerdotis ad indulgentiam et refrigerium sempiternum pervenire mereatur. Per.

MISSA PRO OMNIBUS DEFUNCTIS.

B Inclina, Domine, aurem tuam ad preces nostras, quibus misericordiam tuam suppliciter deprecamur, ut animam (as) famuli (lorum) tui (tuorum) ill., quam (as) de hoc sæculo migrare jussisti, in pacis ac lucis regione constituas, et sanctorum tuorum jubeas esse consortem (es). Per.

Secreta. Annue nobis, Domine, ut animæ (abus) famuli (lorum) tui (tuorum) ill., hæc prosit oblatio, quam immolando totius mundi tribuisti relaxari delicta. Per.

Communio. Prosit, quæsumus, Domine, animæ (abus) famuli (lorum) tui (tuorum) ill., divina celebratio sacramenti, ut ejus, in quo speravit (servus) et credidit (derunt) æternitatis capiat (am) te miserante consortium. Per.

ALIA MISSA PRO DEFUNCTIS.

Omnipotens sempiterne Deus, cui nunquam sine spe misericordiæ supplicatur, propitiare animabus famulorum tuorum, ut qui de hac vita tui nominis confessione decesserunt, sanctorum numero facis aggregari. Per.

Secreta. Propitiare, Domine quæsumus, animabus famulorum tuorum, pro quibus tibi hostias placationis offerimus, et quia in hac luce cum his manserunt catholica, in futura vita eis retribui condonetur. Per.

Communio. Præsta, quæsumus, omnipotens Deus, ut animas famulorum tuorum ab angelis lucis susceptas in præparatis habitaculis deduci facias beatorum. Per.

MISSA PRO DEFUNCTIS FRATRIBUS.

Deus, veniæ largitor et humanæ salutis amator, quæsumus clementiam tuam, ut nostræ congregationis fratres, qui ex hoc sæculo transierunt, beati Maria semper virgine intercedente cum omnibus sanctis, ad perpetuæ beatitudinis consortium pervenire concedas. Per.

Secreta. Deus, cujus misericordiæ non est numerus, suscipe propitius preces humilitatis nostras, et animus quibus tui nominis delisti confessionem per hæc sacramenta salutis cunctorum remissionem tribue peccatorum. Per.

Communio. Deus, vita viventium, spes mortuorum, salus omnium in te sperantium, præsta pro

pitius ut hujus animæ congregationis a nostræ mortalitatis tenebris absolutæ, beata Maria semper virgine intercedente, in perpetua cum omnibus sanctis tuis luce lætentur. Per.

MISSA PRO DEFUNCTA FEMINA.

Quæsumus, Domine Deus omnipotens, pro tua pietate miserere animabus famularum tuarum, et a contagiis mortalitatis exutas in æternæ salvationis partem restitue. Per.

Secreta. Illis sacrificiis, Domine, quæsumus, animæ famularum tuarum ill., a peccatis omnibus exuantur, sine quibus a culpa nemo liber exstitit, ut per hæc piæ placationis officia perpetuam misericordiam consequantur. Per.

Postcommunio. Inveniant, quæsumus, Domine, animæ famularum tuarum ill., lucis æternæ consortium, cujus perpetuam gratiam consecutæ sunt sacramentum. Per.

MISSA PLURIMORUM DEFUNCTORUM.

Fidelium Deus omnium conditor et redemptor, animabus famulorum famularumque tuarum remissionem cunctorum tribue peccatorum, ut indulgentiam, quam semper optaverunt, piis supplicationibus consequantur. Per.

Secreta. Hostias, quæsumus, Domine, quas tibi pro animabus famulorum famularumque tuarum ill., offerimus, propitiatus intende, ut quibus fidei Christianæ meritum contulisti, dones et præmium. Per.

Postcommunio. Animabus, quæsumus, Domine, famulorum famularumque tuarum ill., oratio proficiat supplicantium, ut eas et a peccatis exuas, et tuæ redemptionis facias esse participes. Per.

MISSA IN HONOREM OMNIUM SANCTORUM PRO VIVIS ET DEFUNCTIS.

Sanctorum tuorum intercessionibus, quæsumus, Domine, gratia tua nos protege, et famulis vel famulabus tuis, quorum commemorationem agimus, et quorum eleemosynas recepimus, seu etiam his qui nobis familiaritate et consanguinitate juncti sunt, misericordiam tuam ubique protende, ut ab omni impugnatione defensi tua opitulatione salventur. Et animas famulorum famularumque tuarum omnium videlicet fidelium catholicorum ortho-

(30) Ab missa, quæ est in translatione sancti Marci, initium habet postrema hujus sacramentarii Appendix. Sancti evangelistæ Marci corporis translatio recolitur die 31 Januarii, et habetur in Martyrologio Romano et in aliis ecclesiasticis tabulis. Augustinus Calmet (*Histor. univers.* t. IV, cap. 54) opinionem affert illorum, qui contendunt divi Marci corpus Venetiis translatum sub Leone Armeno circa annum 815. Illud pro certo habendum anno 870 hanc translationem jam contigisse, et Venetiis custoditum fuisse ejus sacrum corpus. Ita Bernardus monachus apud Mabilonium (*Act. SS.* t. IV, cap. 54). Baronius meminit hujus festivæ translationis sub anno 820 (n. 22) et circa hæc tempora factam contendit. Bollandiani huic adhærent opinioni in titulo De cultu sancti Marci, qui pariter referunt historiam hujus translationis ex codice ms. bibliothecæ Vaticanæ, relato etiam a Baronio in suis notis ad Martyrologium, ex quo codice translatio illa refertur ad an-

xorum, quorum commemorationem agimus, et quorum corpora in hoc monasterio et in cunctis cœmeteriis fidelium requiescunt, remissionem cunctorum tribue peccatorum. Per.

(30) IN TRANSLATIONE SANCTI MARCI.

Deus, qui nobis per ministerium beati Marci evangelistæ et martyris tui veritatem Evangelii pateferi voluisti, concede, quæsumus, ut quod ab illius ore didicimus, gratia tua adjuti operari valeamus. Per.

Secreta. Hæc nos oblatio, Deus, intercedente beato Marco evangelista tuo, mundet et renovet, gubernet et protegat, et ad cœlestis patriæ regna perducat. Per.

Communio. Sumptis, Domine, donis cœlestis mysterii humiliter deprecamur, ut intercedente beato Marco evangelista et martyre tuo, et temporalis vitæ nos facias pace gaudere, et æternæ reperire subsidium. Per.

APPENDIX.

Custodi, frater, vestem hanc sanctam quam ante tribunal Domini nostri Jesu Christi sine macula proferas per virtutem et misericordiam ejusdem, qui cum cœterno Patre et Spiritu sancto vivit et regnat.

Precamur te, Domine, ut intercedente beato Benedicto confessore tuo, huic famulo tuo, cui habitum sanctæ religionis imponimus, indulgentiam tribuas suorum omnium peccatorum, opus ejus in bonum perficias, misericordiam tuam et gratiam ei concedas, fide, spe et charitate eum repleas, mentem ei ad cœlestia desideria erigas, ab omni adversitate eum defendas, et ad bonam perseverantiam eum perducas. Per.

IN CIRCUMCISIONE DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI.

(†) Per Christum Dominum nostrum. Cujus hodie circumcisionis diem et nativitatis octavum celebrantes, tua, Domine, mirabilia veneramur, quia quæ peperit, et Virgo, et Mater est, qui natus est et Deus est, merito cœli locuti sunt, angeli gratulati, pastores lætati, magi mutati, reges turbati, parvuli gloriosa passione coronati. Et ideo cum angelis.

IN TRANSITU SANCTI BENEDICTI.

(†) Æterne Deus. Et gloriam tuam profusis precibus exorare, ut qui beati Benedicti confessoris tui

num 820. Sabellicus stat pro anno 831, regnante Venetiis Justiniano duce. Platina hujus translationis meminit sub pontificatu Gregorii III qui sedere cœpit anno 823, et in pontificatu vixit annis sexdecim. Sed cum Justinianus fuerit dux Venetus annis tantum duobus, necessario hæc translatio figenda est vel ad iv, vel ad v annum Gregorii, et consequenter ad annum 831 vel 832. Antonius Pagius in criticis notis (ad an. 820, n. 9), Antonius Sandinus in sua Historia Apostolica (*de S. Marco*), et novissime eruditissimus senator Venetus Flaminius Cornelius in elaboratissimo opere (*Dec. xiii, p. 4*) de Venetiis Ecclesiis, agunt de hac translatione.

Hujus festi propagatio in monachos Benedictinos rejicienda est ad tempora sancti Petri Damiani, quando Appendix huic missali libro facta est, quique etiam sermones habuit (t. II, p. 31, etc.) in festivo ejus die (t. II n. 31, etc.), ubi de eadem translatione verba facit.

veneramur festi, te opitulante ejus sanctitatis imitari valeamus exempla, et cujus meritis nequaquam possumus coæquari, ejus precibus mereamur adjuvari per Christum.

IN ANNUNTIATIONE DOMINICA.

(†) Æterne Deus. Qui per beatæ Mariæ Virginis partum Ecclesiæ tuæ tribuisti mirabile mysterium, et inenarrabile sacramentum, in qua manet intacta castitas, pudor integer, firma constantia, quæ lætatur, quod Virgo concepit, quod cæli Dominum castis portavit visceribus, quod Virgo edidit partum. O admiranda divinæ dispensationis operatio, quæ virum non cognovit et mater est, et post filium Virgo est! Duobus enim gavisa est muneribus, miratur quod Virgo peperit, lætatur quod Redemptorem mundi edidit Jesum Christum Dominum nostrum. Quem laudant angeli atque archangeli, cherubim quoque ac seraphim, qui non cessant clamare quotidie una voce dicentes: Sanctus, sanctus.

IN NATIVITATE SANCTÆ MARIE VIRGINIS.

(†) Equum et salutare, nos tibi in omnium sanctorum tuorum propectu gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, et præcipue pro meritis beatæ Dei genitricis Mariæ gratiæ plenæ, tuam omnipotentiam laudare, benedicere et prædicare. Quem laudant angeli *ut supra*.

IN SOLEMNITATE OMNIUM SANCTORUM.

(†) Æterne Deus. Clementiam tuam suppliciter obsecrantes, ut cum exsultantibus sanctis in cælestis regni cubilibus gaudia nostra conjungas. Et quos virtutis imitatione non possumus sequi, debitæ venerationis contingamus affectu, per Christum Dominum nostrum. Per quem.

IN FESTIVITATE SANCTI MARTINI EPISCOPI.

(†) Æterne Deus. Cujus munere beatus Martinus confessor pariter et sacerdos, et bonorum operum incrementis excrevit, et variis virtutum donis exuberavit et miraculis coruscavit. Quodque verbis edocuit, operum exhibitione complevit, et documento simul et exemplo subditis ad cælestia regna ducatum præbuit. Unde tuam clementiam petimus, ut ejus qui tibi placuit, exemplis ad bene agendum conformemur, meritis muniamur, intercessionibus adjuvemur, qualiter ad cælestem regnum, illo interveniente, et te opitulante pervenire mereamur. Per Christum Dominum nostrum.

Deus, qui nos redemptionis nostræ annua expectatione letificas, præsta ut Unigenitum tuum, quem Redemptorem læti suscepimus, venientem quoque Judicem securi videamus Dominum nostrum.

(31) Helldomadarius lector in mensa ad præscriptum Regulæ divi Benedicti (cap. 58) debebat post missas et communionem die Dominico petere suprascriptis. versiculis ab omnibus ut pro se orarent, et ter re-

Da nobis, quæsumus, omnipotens Deus, ut cum adoranda Filii tui Natalitia prævenimus, sic eam munera capiamus sempiterna gaudentes. Qui tecum.

(†) Æterne Deus, per Christum Dominum nostrum. Cujus hodie faciem in confessionem prævenimus, et voce supplici exoramus, ut supernaturæ noctis officiis nos ita pervigiles reddat, ut sinceris mentibus ejus percipere mereamur. Næc venturum. In quo invisibilis ex substantia tu visibili per carnem apparuit in nostra, tecumque uno non tempore genitus, non natura inferior ad nos venit ex tempore, natus Jesus Christus Dominus noster. Per quem majestatem.

(31) Domine labia mea aperies. Saluum fac servum tuum. Mitte ei, Domine, auxilium de sancta. Domine, custodiat te ab omni malo. Dominus custodiat introitum tuum et exitum tuum. Et auferat a te spiritum elationis. Amen.

Quam quidem copiam ego Nicolaus Gioni Sancto-Severinas publicus Dei gratia apostolica, imperialique auctoritatibus notarius in archivo Romanæ curiæ descriptus fideliter per alium munitum extrahere et copiare feci ex suprascripto per antiquo missali ad usum olim beati Petri cardinalis Damiani inserventi, et ab eodem dono tradito devoto illius discipulo beato Dominico Loricato, munito ad hujusmodi effectum tradito et postea restitute. Quod quidem Missale custoditur in priorali parochiali ecclesia Sanctæ Annæ Castri Frontalis Sancti Severini diocesis, ac publicæ venerationi exponitur et asservatur in reliquiario figuræ orbicularis cærulei ac diversi coloris ornamento interius depicto, similique forma exterius in parte posteriori decorato; in anteriori vero vitreis repagulis simul annexis ac plumbo colligatis clauso, incisisque et ligno pluribus frondibus ac floribus inauratis circumdato, prout id totum clare constat ex authenticis R. P. D. Alexandri Calvi, olim de Organis, episcopi Sancto Severini, et successive ex aliis R. P. D. Dionysii Pieragostini episcopi pariter Sancto-Severini, sub quorum sigillis asservatum manebat. Cum qui quidem Missali facta per me collatione in omnibus et per omnia concordare inveni etiam quoad formam aliquarum litterarum Græcarum Salvo semper, etc. Ideo ad fidem hic nec scripsi, subscripsi et publicavi, meoque solito signo, quætor, munivi requisitus.

Apri hac die decima quinta mensis Maii anni 1746.

Loco † signi notariatus.

petito: Domine, labia mea aperies, accipere benedictionem. Qui mos apud monachos servatur ad hoc, ut scribit sæpe laudatus notarius Bona (lib. 4, c. 3, n. 5), usuque ipso patet.